

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Skillnader i pojkars och flickors läsvanor i slukaråldern.

Caroline Azzam & Maria Johansson

”LAU350”

Handledare: Maj Asplund Carlsson

Examinator: Anna Nordenstam

Rapportnummer: HT06_1080_005

Abstract

Examinationsnivå: 41-60 poäng

Titel: Skillnader i pojkars och flickors läsvanor i slukaråldern

Författare: Caroline Azzam och Maria Johansson

Termin och år: HT-2006/2007

Institution: Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildningen

Examinator: Anna Nordenstam

Handledare: Maj Asplund Carlsson

Rapportnummer: HT06_1080_005

Nyckelord: läsvanor, läslust, skönlitteratur, slukaråldern, skillnader

Bakgrund	Under vår lärarutbildning har vi förstått hur viktig läsningen är för barnen. Vårt intresse för skönlitteratur växte då vi läste svenskainriktningen. Där utifrån fick vi reda på att pojkars läsvanor är betydligt mindre än flickornas. Vi blev nyfikna på om detta påstående verkligen stämde.
Syfte	Vårt syfte är att undersöka skillnaden mellan pojkars och flickors läsvanor, framförallt av skönlitteratur. Tidigare forskning tyder på att pojkar läser mindre skönlitteratur än flickor och de anses i stort vara efter flickor i sin läsning. Därför blir det även intressant att titta på orsakerna som skapar denna företeelse.
Metod	Vår undersökning är en typ av fallstudie eftersom vi undersöker en specifik företeelse. Studien är både kvalitativ och kvantitativ. Vi har valt att använda oss av en enkätundersökning bland pojkar och flickor som huvudmetod i vårt arbete. För att kunna besvara frågeställningen berörande orsak till pojkars och flickors läsvanor och läsinträsse, så intervjuade vi även respektive klasslärare.
Resultat	Forskningen visar att det är definitiva skillnader mellan pojkars och flickors läsning; flickor är mer intresserade, värderar läsningen högre, samt är bättre läsare. Helhetsintrycket som vårt resultat visar är att skillnaderna inte är så stora som tidigare forskning pekat på. Flickor värderar sin läsning högre men de är inte bättre läsare än pojkarna, enligt vår studie. Däremot visar resultatet att "icke-läsarna" finns bland pojkarna. Skolan och lärarna har stor påverkan på läsningen. Lärarens synsätt på vad som innebär skönlitterär läsning tror vi skapar förutsättningarna för att skillnader uppstår mellan könen läsning. Tid för att hjälpa eleven att välja böcker och val av arbetssätt och metod är viktig för att utvecklas i sitt läsande.

Förord

Under hela skrivprocessen har vi följts åt tillsammans. Genom diskussion har vi delgett varandra tankar och idéer för att sedan sammanföra det skriftligt tillsammans. Däremot har vi delat upp litteraturen och delgett varandra viktiga teorier och synpunkter som passar in i vårt val av område. Under arbetets gång uppstod diskussioner som har gjort att vi kunnat berika och fördjupa arbetets innehåll. Arbetet har gett oss en insikt kring pojkars och flickors skilda läsvanor och det har gett oss goda erfarenheter som vi kommer att kunna ta med oss ut i verkligheten.

Vi vill härmed tacka alla som har gjort vårt arbete möjligt, främst elever, lärare samt föräldrar. Arbetsprocessen har skiftat mellan hopp och förtvivlan. Men vår handledare Maj Asplund Carlsson har väglett oss på ett tillfredställande sätt med många goda tips och idéer. Tack till alla er som har läst vårt arbete och lämnat kommentarer och synpunkter, de var mycket värdefulla. Slutligen vill vi tala om hur roligt vi har haft under dessa tio veckor. Dagarna har varvats av hårt skrivande och glada skratt alltid efter det magiska klockslaget 14.00. Lärande ska var lustfyllt och det är precis vad dessa lärorika veckor präglats av.

Göteborg 2006

Caroline Azzam och Maria Johansson.

Innehållsförteckning

Abstract	i
Förord	ii
Innehållsförteckning	iii
1. Inledning	1-2
2. Syfte, frågeställningar & begrepp	3
2.1 Frågeställningar	3
2.2 Begrepp	3
2.2.1 ”Slukaråldern”	3-4
2.2.2 Skönlitteratur	4
3. Litteraturgenomgång	5-6
3.1 Styrdokument	6
3.1.1 Lpo 94	6
3.1.2 Kursplanen i svenska	6-7
3.2 Läsning av skönlitteratur	8-9
3.3 Pojkars och flickors läsning	9-10
3.4 Orsaker och påverkan	11-12
4. Metod	13
4.1 Val av metod	13-14
4.2 Avgränsningar	14
4.3 Urval	14
4.4 Enkäten	14-16
4.5 Intervju	16
4.6 Undersökningens genomförande	16-17
4.7 Etiska avgränsningar	17
4.8 Tillförlitlighet	17-18
5. Resultatredovisning	19
5.1 Enkätsvaren	19-27
5.1.1 Enkätsammanfattning	27
5.2 Intervjusvaren	28-31
5.2.1 Intervjusammanfattning	31
6. Diskussion & slutsatser	32
6.1 Är det någon skillnad på pojkars och flickors läsvanor, specifikt när det gäller skönlitteratur?	32-35
6.2 Vilka är orsakerna som påverkar respektive köns läsning?	35-37
6.3 Avslutande reflektioner	37
7. Referenser	38-39
Bilaga 1	40
Bilaga 2	41-44
Bilaga 3	45

1. Inledning

Vårt intresse för skönlitteratur och dess påverkan på barnens utveckling kom då vi läste svenska. Utifrån svenska inriktningen fick vi reda på att pojkars läsvanor är betydligt mindre än flickors. Vi blev nyfikna på om detta påstående verkligen stämde. Därför valde vi att utgå från ämnet svenska, med fokus på barns läsvanor av skönlitteratur. Utifrån våra egna erfarenheter under VFU-perioderna har vi observerat att detta påstående inte är en självklar företeelse.

Läsning ökar elevernas ordförråd, de får ett bättre flyt på språket och läsförståelsen blir bättre. Det är därför viktigt att man läser skönlitteratur för barnen redan i tidig ålder. Detta skapar större läsvanor och lusten för läsningen blir roligare. Lusten är ett viktigt inslag i läsningen för att den ska utvecklas, ”Vi vill dock betona att eleverna redan från början måste få uppleva att läsning handlar om mening, glädje, betydelse, budskap, upplevelse och förståelse. De måste få erfara att texter har något att säga som kan vara viktigt.” (Lundberg, 2003, s 10). Detta instämmer även Kåreland (2001) med, hon menar att litteratur och läsning ger stimulans till språkutveckling.

Vi har valt att studera skillnader i pojkars och flickors läsvanor. Genom vår undersökning vill vi tillgodogöra oss erfarenheter som vi kan använda oss av i vårt kommande läraryrke. Med studien vill vi se om påståendet; att pojkar läser mindre skönlitteratur än flickor, stämmer generellt i verkligheten. Det blir då naturligt att ta reda på orsakerna och vad det beror på att pojkar läser mindre. Huruvida pedagoger, föräldrar och miljö påverkar elevens läslust och intresse och i så fall hur det yttrar sig, blir även intressant att titta på. I vår uppsats har vi valt att definiera ”slukaråldern” med elever som läser mycket. Vi har studerat deras läsvanor, var, när och hur i åldern 10-12. Men vi har inte grundligt studerat vad de läser eller hur stor variation de har i sitt val av litteratur. Däremot anser vi att variation är av stor vikt i deras läsutveckling.

Begreppet skönlitteratur har idag en omtvistad betydelse. Litteraturen har vuxit och flera genrer har tillkommit, därför ses skönlitteratur ur ett större perspektiv. För oss är skönlitteratur påhittade berättelser, som t.ex. romaner och noveller. Men det viktiga är att skönlitteraturen är något som stimulerar fantasin, språket och tänkandet i sin helhet. Flera elever har inga föräldrar som förebilder när det gäller att läsa. De elever som har föräldrar med goda läsvanor får med sig läsningen redan hemifrån. Forskning har visat att högt utbildade föräldrar kan erbjuda sina barn en mer litterär miljö hemma, men att läsa högt eller ta med sina barn på besök till biblioteket är något som alla kan erbjuda sina barn. Som blivande pedagoger förstår vi hur viktigt det är att på ett tidigt stadium introducera läsningen i undervisningen, för att kunna fånga upp alla eleverna så tidigt som möjligt. Det är viktigt att skolan lägger mycket tid på läsning i olika former med tanke på att eleverna tillbringar större delen av sin tid i skolan, men även för att de ska skapa ett intresse som följer med dem på fritiden. Om man skapar goda läsvanor redan tidigt för eleverna tar de det med sig förhoppningsvis senare i livet också.

Vi anser att det är viktigt att det finns tid för fri läsning i undervisningen och ett stort urval av skönlitteratur. Därför är det pedagogernas uppgift att redan i förskolan introducera läsningen som en naturlig del i sin verksamhet. Myndigheten för skolutveckling (2003) menar att man måste ta vara på tiden ”bokslukaråldern” när intresse finns och passa på att stimulera eleverna och bredda deras repertoar. Lundberg, (2003) pekar på en minskning av bokslukare och särskilt bland pojkar. Han menar att tiden för läsning i skolan inte räcker till för att bli en god läsare, därför är det även viktigt att eleverna läser på sin fritid.

Även Kåreland (2005) diskuterar kring skolans uppdrag att förmedla litteratur till barn. Anledningen är att böckernas innehåll har så stor betydelse när det gäller att väcka deras läsintresse.

Något som vi har uppmärksammat i vår undersökning är att olika typer av medier anses som ett stort hot mot läsningen. Boken har blivit en negativ läsning för barnen, menar Kåreland (2001), och därför tvingas litteratur konkurrera med mycket annat som tar barnets uppmärksamhet. Det handlar om att skapa en positiv inställning till böcker, läsning och ge barnen tid och möjlighet att i lugn och ro få umgås med böckerna. Det är det som är grunden för en god läsförmåga, ett djupt läsintresse och är en uppgift för skolan att förmedla i den tidiga läs och skrivundervisningen, enligt Lundberg (2003). Mötet med olika texter gör att eleverna kommer i kontakt med olika språkformer. Alla de olika genrerna har sitt eget sätt att framställa sin text. "När vi läser och berättar sagor för barn, och när vi läser tillsammans med dem blir de intresserade av läsning på ett naturligt sätt. Både barn och vuxna älskar upplevelsen att förlora sig i en god berättelse." (Johanesson Vasberg, 2001, s 97)

Styrdokumentet består av de riktlinjer som styr det svenska skolväsendet. Det ska genomsyra en gemensam kunskapssyn i lärandet på skolan. De vilar på en demokratisk grund med gemensamma värderingar. Utifrån mål och syften redogör läroplanen, Lpo 94, för skolans uppdrag i stort. I läroplanen betonas helhetssynen på språket och den går inte specifikt in på t.ex. skönlitteratur. Däremot poängterar Lpo 94 språkets utveckling och dess betydelse för lärandet. I arbetet med den språkliga medvetenheten, som hela läroplanen berör, är skönlitteratur ett bra hjälpmedel. Amborn och Hansson (2002) menar att utan läsning berövar man en del av barnets möjligheter till kunskaper om dess omvärld. I inledningen skriver Margaret Mahy: "Vi läser av en mängd estetiska och akademiska skäl, för nöjets skull och som avkoppling, vi söker efter information, ökar vårt kunnande, följer anvisningar, letar oss fram till platser och lär oss att förstå mer om oss själva och världen" (Johanesson Vasberg (2001). Kursplanen i svenska är utformad för att skapa en språklig medvetenhet. Skönlitteraturens roll lyfts fram i kursplanen, för att gynna de egenskaper och kunskaper som eleverna ska tillägna sig. Skönlitteratur är en av många uttrycksformer som "... öppnar nya världar och förmedlar erfarenheter och upplevelse av spänning, humor, tragik och glädje". (Kursplanen i svenska). Kursplanen menar att skönlitteratur hjälper till i identitetsutvecklingen och i att forma ett kulturellt tänkande. Den skapar förståelse kring olika människor, folkgrupper och demokrati. Följ nu med på en intressant undersökning som tar upp färsk information om ungdomars läsvanor, speciellt inriktad på skillnaden mellan pojkars och flickors läsning av skönlitteratur.

2. Syfte, frågeställningar & begrepp

Vårt syfte är att undersöka skillnaden mellan pojkars och flickors läsvanor, framförallt av skönlitteratur. Tidigare forskning tyder på att pojkar läser mindre än flickor i stort och skillnaderna när det gäller läsning av skönlitteratur är ännu större. Främsta målet med studien är att se om teorin; att pojkar läser mindre skönlitteratur än flickor, stämmer generellt i verkligheten. Pojkar anses i stort vara efter flickor i sin läsning. Därför blir det även intressant att titta på orsakerna som skapar detta fenomen.

2.1 Frågeställningar

- **Är det någon skillnad på pojkars och flickors läsvanor, specifikt när det gäller skönlitteratur?**
- **Hur påverkas pojkars och flickors läsvanor av deras närmiljö, skolan och hemmet?**

2.2 Begrepp

I vår undersökning använde vi oss av vissa begrepp som vi kommer att redogöra för i stycket nedan. Vi vill tydligt förklara för läsaren hur vi tolkar och arbetar utifrån begreppen.

2.2.1 "Slukaråldern"

Åldern mellan nio och tolv år brukar kallas för "slukaråldern" eller att det är en "bokslukare", enligt Wåhlin och Asplund Carlsson (1994). Men det är ett väldigt omdiskuterat begrepp, vilket även föregående författare diskuterar i sin bok. De redogör från två infallsvinklar i sin litteratur. Det första sättet att se det på är att barn läser mycket men man studerar inte vad de läser. Olika undersökningar utifrån detta perspektiv på "slukaråldern" menar då på att alla barn är bokslukare. De befinner sig i en intensiv period av bokläsning, men är väldigt enkelspåriga i sina val av genrer. Oftast läser de liknande böcker eller böcker av samma serie. Enligt Allard, Rudqvist och Sundblad (2001) kan barn gå in i bokslukandet redan i årskurs 3 och stanna där i ett par år innan de utvecklingsmässigt är beredda att ta steget in i ungdomslitteraturen. Denna utveckling kan enligt Allard m.fl. (2001) följas åt på samma sätt inför nästa steg, från ungdomslitteraturen till vuxenlitteratur osv. Den här definitionen kan verka som en väldigt smal infallsvinkel, men det gör att barnen så småningom får upp ögonen för övrig litteratur. De lär sig uppskatta njutningen med läsningen utifrån deras eget läsesintresse.

Det andra perspektivet på "slukaråldern" enligt Johansson (1989, Wåhlin & Asplund Carlsson, 1994) är att barn läser intensivt men utav flera genrer. Johansson (1989) har skrivit en D-uppsats som handlar om "Slukaråldern, finns den"? Citatet är hämtat från hennes studie och används även av Wåhlin & Asplund Carlsson (1994).

Slukaråldern är den tid då ett barn kan läsa flera böcker i veckan, skräp och kvalitet, fakta och fiktion om vartannat, för att så småningom kunna bilda sig en egen uppfattning om vad litteratur innebär just för dem. (Johansson, 1989, i Wåhlin & Asplund Carlsson, 1994, s 27)

Det gör att begreppet får en snävare definition. Johansson (1989) beskriver storkonsumenter av böcker som: "all-läsare". När Wåhlin och Asplund Carlsson (1994) refererar till Barbro Johansson konstaterar de att endast 20 % av barnen uppfyller detta krav för bokslukare. I vår uppsats har vi valt att definiera "slukaråldern" med elever som läser mycket. Vi har studerat deras läsvanor var, när och hur. Men vi har inte grundligt studerat vad de läser eller hur stor variation de har i sitt val av litteratur.

Däremot anser vi att variation är av stor vikt i deras läsutveckling och håller med Johansson (1989) om att elever som läser olika genrer är ett steg före i sin litterära utveckling.

2.2.2 Skönlitteratur

Begreppet skönlitteratur har idag en omtvistad betydelse. Litteraturen har vuxit och flera genrer har tillkommit, därför ses skönlitteratur ur ett större perspektiv. Den vanligaste beteckningen på skönlitteratur, som har funnits sedan slutet av 1800-talet, enligt nationalencyklopedin (2006), är att det är en benämning på poesi, dramatik och fiktionsprosa. Senare förtydligt: "Litteratur som är skriven med konstnärliga ambitioner och (normalt) inte enbart är avsedd att ge en faktabetonad verklighetsbeskrivning." (*Nationalencyklopedin*, 2006)

För oss är skönlitteratur påhittade berättelser, som t.ex. romaner och noveller. Skönlitteratur är något som stimulerar fantasin, språket och tänkandet i sin helhet. Det ger en annan typ av lärande och förståelse än faktalitteratur. Däremot vill vi inte förbjuda litteratur, som inte klassas som skönlitteratur, i skolan. Men det ingår i lärarnas uppdrag att presentera skönlitterära böcker för eleverna. Det viktiga är att det finns en variation i elevernas val av läsning och att de utvecklar ett läsintresse.

3. Litteraturgenomgång

I sökandet av relevant information för att besvara vårt syfte har vi använt oss av aktuell forskning, kombinerat med övrig passande litteratur rörande läsning. Mycket av litteraturen grundar sig på undersökningar som genomförts på olika skolor runt om i världen. Tyvärr finns det inte så mycket svenska forskning kring skillnader mellan pojkars och flickors läsning av skönlitteratur och framförallt inte orsakerna till detta. Men vi har lyckats få fram relevant information genom att sammanföra flera teorier, samt utgått från läsningen som ett ämne och inte endast inriktat oss på läsningen av skönlitteratur specifikt. Våra grundkällor består bl.a. av PIRLS, Kårelands två böcker *Modig och stark* och *Möte med barnboken*, forskning från Nya Zeeland med boken *Lyckas med läsning* översatt av Johanesson Vasberg, *Barnens tre bibliotek* en undersökning av Wåhlin & Asplund Carlsson och avslutningsvis styrdokumentet; Lpo 94 och Kursplanen i svenska.

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study, 2001) är den största internationella undersökningen som finns om elevers förmåga att läsa. Elevernas läskompetens behandlas utifrån tre områden ”läsförmåga, läsvanor och attityder till och sammanhang för läsning” (PIRLS, 2001, inledningen). Bakom undersökningen står IEA (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement). I Sverige var det skolverket som genomförde undersökningen. 35 stycken länder deltog i undersökningen och eleverna var i 9-10 årsåldern. Även Kåreland har inriktat sig internationellt i sin bok *Modig och stark* (2005), som är en sammanställning av teorier från forskare runt om i världen, kring läsning sammanfallande med genus. Den består av ett flertal undersökningar bl.a. av forskaren Brink. Brink har bl.a. inriktat sig på boksamtal men även gjort en fortsättning på Wåhlin och Asplund Carlssons undersökning *Barnens tre bibliotek* (1994), *Försvunna bokslukare?* (2000). Wåhlin och Asplund Carlsson valde att göra sin undersökning rörande elevers läsvanor, i åldersgruppen ”slukaråldern”, genom enkäter samt intervjuer. Förutom läsvanor uppmärksammas här särskilt tillgången till böcker och miljöerna för läsning. Det är den mest aktuella svenska forskningen av sitt slag. *Mötet med barnboken* (Kåreland, 2001) ger en mer allsidig och grundläggande information om barn- och ungdomslitteraturen. Hon ger en kortfattad översikt över modern svensk barn- och ungdomslitteratur.

Lyckas med läsning (Johanesson Vasberg, 2001) stödjer sig på forskning och teorier kring läs och skriv som utvecklas och prövas i skolorna på Nya Zeeland. Grundtanken är helordsmetoden, att barn lär sig läsa genom att läsa orden som i bilder. *Nya Lusboken* (2002) är ett läsutvecklingsschema med ett kvalitativt bedömningsmaterial, som framställs utifrån forskningen från Nya Zeeland av författarna Allard, Rudqvist och Sundblad. Lundberg stödjer sig istället på ljudmetoden i sin bok *God läsutveckling* (2005), som är en kartläggning över elevers läs- och skrivutveckling med övningar. Myndigheten för skolutveckling tog 2003 fram forskningsrapporten *Att läsa och skriva*. Det är en kunskapsöversikt om läsande, skrivande, språk och språkutveckling.

Amborn och Hansson, *Läsglädje i skolan* (2002), är en bok om litteraturundervisning tillsammans med slukarålderns barn. Författarna har ingående förklarat skönlitteraturens framställning i både läroplanen och kursplanen för svenska. IPD-rapporten *Att möta och erövra skriftspråket: om läs- och skrivlärande förr och nu* av Längsjö och Nilsson (2005) beskriver den tidiga läsundervisningen. Rapporten går tillbaka till folkskolans dagar och jämför även med styrdokumentet genom de olika tidsepokerna. *Vägar in i skriftspråket* av Björk och Liberg (1999) behandlar läs- och skrivundervisningen ur ett pedagogiskt och didaktiskt perspektiv. De tar upp olika metoder och arbetssätt för att uppnå den språkliga medvetenheten som skapar ett lustfyllt lärande.

Slutligen kommer genusforskaren Öhrn med *Könsmönster i förändring* (2002). Hon tar upp könsmönstret i skolväsendet och hur det påverkar pojkar respektive flickor. En liten del i hennes forskning tar upp läsningen. Lindö (2002) skriver i sin bok, *Det gränslösa språkrummet*, om barns tal- och skriftspråk ur ett didaktiskt perspektiv.

3.1 Styrdokument

I 1919 års undervisningsplan tas det upp att barn ska bli bekanta med svensk litteratur anpassad till deras ålder och utveckling. Man rekommenderar texter som handlar om svensk natur, hembygden och människorna där samt texter med historiska motiv. År 1955 kom en ny undervisningsplan, där skönlitteratur berörs för första gången i anvisningarna. Den betonar att skönlitteratur ska få eleverna att inse vad som är litterärt värdefullt, den ska dessutom ge barnen lust att läsa mer. (Amborn & Hansson, 2000)

Styrdokumentet innefattar de riktlinjer som styr det svenska skolväsendet. De ska genomsyra en gemensam kunskapssyn i utveckling och lärande i skolan. Styrdokumentet vilar på en demokratisk grund med gemensamma värderingar. Läroplanen, Lpo 94, redogör för skolans uppdrag i stort utifrån mål och syften för alla medverkande i skolans värld. Kursplanerna beskriver specifikt ett ämnes syfte, mål och roll i undervisningen.

3.1.1 Lpo 94

Det är svårt att tyda läroplanen utifrån vad den anser om skönlitteratur, läsning och skrivning över huvudtaget. Det är något som Amborn och Hansson (2000) tar upp i sin bok. De förklarar följande: i läroplanen betonas helhetssynen på språket och den går inte specifikt in på t.ex. skönlitteratur. Däremot poängterar Lpo 94 språkets utveckling, samt dess betydelse för lärandet. Ett exempel på hur man ser på språket i undervisningen är i ”målen att uppnå i grundskolan” och i stycket som handlar om ”skolans uppdrag”.

”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola

- behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift, (Lpo 94)

Skolans uppdrag innebär bl.a. :

”Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva skall varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.”

Vi menar att med skönlitteratur som metod kan du uppfylla kraven ovan. I arbetet med den språkliga medvetenheten, som hela läroplanen berör, är skönlitteratur ett bra hjälpmedel. Författarna Amborn och Hansson (2000) har i sin litteratur tolkat Lpo 94 och sammanfattat dess budskap med att: genom att läsa litteratur utvecklar man fantasin, lusten att lära och det är en förutsättning för ett aktivt deltagande i samhället. I läroplanen anges det att eleverna ska bilda sig förståelse kring sin egen och andras kultur. Skönlitteratur erbjuder en kulturell gemenskap där man får en varierande förståelse av världen och sig själv. Amborn och Hansson (2000) menar att utan läsningen berövar man en del av barnets möjligheter till kunskaper om dess omvärld.

3.1.2 Kursplanen i svenska

Kursplanen i svenska är utformad för att skapa en språklig medvetenhet. Den beskriver hur man kan gå till väga utifrån olika arbetsformer och därmed skapa goda möjligheter för elevernas utveckling och tänkande, dels om sig själva och dels om sin omvärld.

Utbildningen i ämnet svenska syftar till att ge eleverna möjligheter att använda och utveckla sin förmåga att tala, lyssna, se, läsa och skriva samt att uppleva och lära av skönlitteratur, film och teater. Språkförmågan har stor betydelse för allt arbete i skolan och för elevernas fortsatta liv och verksamhet. Det är därför ett av skolans viktigaste uppdrag att skapa goda möjligheter för elevernas språkutveckling. Ämnet skall ge läs-, film- och teaterupplevelser och tillfällen att utbyta erfarenheter kring dessa. *(Kursplanen i svenska)*

Skönlitteraturens roll lyfts fram i kursplanen, för att gynna de egenskaper och kunskaper som eleverna ska tillägna sig. Språket och litteraturen behandlas som en helhet och används till att vidga elevernas begreppsvärld. Det är bl.a. viktigt att uppmärksamma genusperspektivet både i litteraturen, hur det framställs i undervisningen och hur det påverkar eleverna. Språket och litteratur skapar goda möjligheter att diskutera och reflektera utifrån olika perspektiv med olika arbetsformer.

Arbetet med språket och litteraturen skapar möjligheter att tillgodose elevernas behov att uttrycka vad de känner och tänker. Det ger gemensamma upplevelser att reflektera över och tala om. Det ger kunskaper om det svenska språket, om olika kulturarv och om vår omvärld. Att tillägna sig och bearbeta texter behöver inte alltid innebära läsning utan kan ske även genom avlyssning, drama, rollspel, film, video och bildstudium. Ämnet utvecklar elevens förmåga att förstå, uppleva och tolka texter. Ett vidgat textbegrepp innefattar förutom skrivna och talade texter även bilder. *(Kursplanen i svenska)*

Vi har valt att inrikta litteraturen på genren skönlitteratur, vilket även är en del i ämnet svenska. Skönlitteratur är en av många uttrycksformer som "... öppnar nya världar och förmedlar erfarenheter och upplevelse av spänning, humor, tragik och glädje". Kursplanen menar att skönlitteratur hjälper till i identitetsutvecklingen och forma ett kulturellt tänkande. Den skapar förståelse kring olika människor, folkgrupper och demokrati. Skönlitteratur bidrar till möjligheten för eleverna att uppnå målen för ämnet svenska bl.a. målet som ska uppnås i slutet av det femte skolåret:

Eleven skall

– kunna läsa med flyt både högt och tyst och uppfatta skeenden och budskap i böcker och saklitteratur skrivna för barn och ungdom, kunna samtala om läsningens upplevelser samt reflektera över texter,

Vi finner även stöd för att inkludera skönlitteraturen i svenska undervisningen i strävans mål för ämnet. Skolan skall i sin undervisning i svenska sträva efter att eleven

– utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse,

– utvecklar sin förmåga att i dialog med andra uttrycka tankar och känslor som texter med olika syften väcker samt stimuleras till att reflektera och värdera,

– utvecklar sin förmåga att läsa, förstå, tolka och uppleva texter av olika slag och att anpassa läsningen och arbetet med texten till dess syfte och karaktär,

– får möjlighet att förstå kulturell mångfald genom att möta skönlitteratur och författarskap från olika tider och i skilda former från Sverige, Norden och andra delar av världen,

– stimuleras till eget skapande och till eget sökande efter meningsfull läsning samt till att ta aktiv del i kulturutbudet,

3.2 Läsning av skönlitteratur

I olika läsmiljöer där barn får vara med och utvecklas skapar de redan tidigt idéer om hur och varför man skriver och läser. De ritlar krumelurer, bläddrar i böcker och låtsasläser (Lindö, 2002). Som lärare förstår man vikten av att kunna läsa, skriva och att eleverna förstår varför; för att kunna skaffa sig och förstå andra kunskaper både i skolans övriga ämnen och utanför i samhället. Johansson Vasberg (2001) styrker detta med att påpeka att läs- och skrivkunnigheten har en avgörande betydelse inom all undervisning. De menar även på att läsglädjen ger en effektiv inverkan på läs- och skrivundervisningen. Det krävs god kännedom om litteraturen av lärarna för att kunna hjälpa barnen (Brink, 2000). Ansvaret för att eleverna styrs in på detta arbetssätt ligger hos läraren och i PIRLS-studiens inledning (2001) förtydligas detta ännu mer genom att visa på att det är ett av skolans viktigaste uppdrag att skapa möjligheter för elevernas språkutveckling. Att låta eleverna arbeta utifrån olika texter och på så sätt få stöd utifrån sitt eget läsintresse, utvecklar dem till goda läsare med gott självförtroende inom området (Johansson Vasberg, 2001). Det finns även ett samband mellan en god läsutveckling och att notera författare och titel, hävdar forskaren Millard (1997, i Kåreland, 2005). Det betyder att eleven som noterar författare och titel visar på att de börjar få ett intresse för sin läsning. Myndigheten för skolutveckling (2003) skriver i sin rapport, att tiden när ”bokslukaråldern” existerar måste tas till vara eftersom det finns ett intresse hos eleverna. Läraren måste passa på att stimulera sina elever och bredda deras repertoar. Deras intresse för litteratur ska väckas så att de även vill läsa utanför skolan. Lundberg (2003) menar att tiden för läsning i skolan inte räcker till för att bli en god läsare. Därför är det även viktigt att eleverna läser på sin fritid.

Mötet med olika texter och författare gör att eleverna kommer i kontakt med olika språkformer. Vi lär eleverna att läsa, förstå, tolka och uppleva texter som de kan använda som verktyg i sitt fortsatta lärande (PIRLS, 2001). Alla de olika genrerna har sitt eget sätt att framställa sin text: och ger därmed olika erfarenheter. ”Det litterata läsandet öppnar för att självständigt tränga in i och genom sakprosa och skönlitterära texter inom olika genrer och successivt förstå innebörden i metaforer, och nya dimensioner på olika nivåer.” (Allard, Rudqvist & Sundblad, 2002, s 107). Skönlitteratur, eller berättande texter som man kan förklara den med, har en förmåga att skapa upplevelser utifrån fantasi som vi kan visualisera och begrunda med känslor (Johansson Vasberg, 2001). På det viset stimuleras våra sinnen och Johansson Vasberg (2001) menar då på att vårt språk och våra erfarenheter utvecklas. Det är erfarenheter om t.ex. det sociala samspelet. Längsjö och Nilsson betonar i sin IPD-rapport, (2005), vikten av det sociala samspelet för språkutvecklingen och hur skönlitteraturen är ett hjälpmedel för eleverna att utveckla sin sociala anpassning. Även Kåreland (2005) diskuterar kring skolans uppdrag att förmedla litteratur till barn. Anledningen är att böckernas innehåll har så stor betydelse när det gäller väckning av läsintresse och attityder till världen runt omkring, t.ex. genus.

I skönlitteratur kan elever på alla stadier i grundskolan få lustfyllda upplevelser av spänning, humor och skönhet. Med litteraturens hjälp kan de bygga upp förståelse för människor och livsvillkor och överskrida tidens och rummets gränser och få inblick i människors liv och tankar i olika kulturkretsars tiderna igenom. Den kan innebära att de bättre förstår sig själv och sitt eget liv. Därför skall skönlitteraturen dominera undervisningen i svenska. (Lindö, 2002, s 51)

Givetvis är det inte bara texterna som har stor betydelse. Tillfälle i elevernas omgivning för att läsa måste erbjudas, chans till att välja ut läsmaterial både själva och med vägledning, samt få dela med sig av sina litterära upplevelser och erfarenheter (Johanesson Vasberg, 2001). Det är något som har stor betydelse för att eleverna ska upptäcka eller öka sitt intresse för litteratur, ”Om elever ska kunna uppskatta och förstå litterära texter och faktatexter till fullo måste de få möjlighet att tala om dem och skriva om dem.” (Johanesson Vasberg, 2001, s 88). Det är även något som Chambers lyfter mycket i sin bok (1993), som behandlar boksamtal främst av skönlitteratur. Men citatet innan berör även faktatexter. Synen på om det ingår i skönlitteratur undervisningen eller inte är olika, men klart är det att texter som eleverna tycker om att läsa. Vi behandlar innebörden av begreppet skönlitteratur i stycket: syfte och frågeställningar.

3.3 Pojkars och flickor läsning

Mycket forskning visar på att pojkarna genom tiderna har dominerat i skolvälden, men däremot inte när det gäller läsningen (Kåreland, 2001). Maskulinitetsforskarna Haywood och Mac an Ghail (1996, i Kåreland, 2005) diskuterar kring det manliga grupptricket som existerar och styr i skolan. Det påverkar flickorna och samtidigt de pojkar som inte uppfyller de manliga kraven. Forskarna hävdar att gruppen värderar det feminina och läsning är något de betraktar som ett kvinnligt intresse. Öhrn (2002) är en av många forskare som studerat könsmonster inom skolan. Hon påvisar dock en förändring under 1990-talet där hon refererar till flera studier som visar att flickor blir mer synliga. Men däremot kommenterar hon att det inte finns så mycket forskning kring genus inom läs- och skrivområdet. Även PIRLS-projektet (2001) kommenterar att endast lite forskning har gjorts kring relationen pojkars och flickors läsvanor men det är konstaterat i studien att svenska elever faktiskt är bäst på att läsa skönlitterära texter.

Mansforskaren Connell (1996, i Kåreland, 2005) menar att vissa skolämnen definieras som manligt eller kvinnligt. Ämnet svenska och litteratur är inriktade på känslouttryck, vilket inte passar pojkar. Han trycker på att det inte passar in i pojkars synsätt att leva och att svenskämnet saknar fasta regler. Millard (1997, i Kåreland, 2005) har genom sina studier fått fram samma fenomen; svenskämnet är inte anpassat efter pojkars intresse utan passar bättre för flickor. Hon menar också på att tidigare läsundersökningar har varit inriktade på att jämföra flickor och pojkars värderingar om läsning, istället för själva läsintresset, som hon i sin tur hävdar finns hos båda könen i nästan lika stor grad. Flickor anses tycka om att diskutera utifrån sig själva och egna upplevelser. Det visar sig i Brinks studier (1996, i Kåreland, 2005), där han tar upp att fler flickor är mer positiva till boksamtal. Även PIRLS (2001) lyfter fram flickorna som mer positiva än pojkarna, när det gäller tilltro till sin egen läsförmåga och att de värderar den högre. Men det är intressant att Brinks (1996, i Kåreland, 2005) undersökning, som behandlar boksamtal under mellanåren, visar att pojkarna är de dominerande och pratar mest i gruppen under boksamtalen. Flickorna oftast håller med pojkarna utan att lyfta fram egna tankar och förklaringar. Furhammar (1996, i Kåreland, 2005) visar i sin studie, om användning av skriftmedierna, att flickor är mer intresserade av läsning än pojkar. Likaså kommunikationsforskarna Johansson-Smaragdi och Jönsson (2002, i Kåreland, 2005), men de har också fått fram att icke-läsare domineras av pojkarna och att de har ökat markant de senaste åren. Brink (2000) har i sin undersökning *Försvunna bokslukare?*, som är en fortsättning på Wåhlins och Asplund Carlssons undersökning (1994), också fått fram att flickor är bättre läsare utan avvikelser.

Ett intressant faktum som PIRLS-studien (2001) lyfter fram är att trots att pojkar hellre läser faktalitteratur och flickor skönlitteratur, är flickorna ändå bättre läsare om man endast jämför läsningen av faktalitteratur. Dock är skillnaden inte lika stor som vid jämförelsen av läsning av skönlitteratur.

Appleyard (1996, i Kåreland, 2005), receptionsforskare och litteraturpedagog, menar att barn läser böcker som motsvarar sitt eget kön. Barnen söker sig till personer som stämmer överens med sig själva eller som de skulle vilja vara. Flickorna börjar dock enligt honom acceptera att läsa om pojkar i huvudrollen runt 10-åldern, medan pojkarna läser om flickor senare. I skolan är dock manliga huvudpersoner och författare dominerande inom litteraturen. Kåreland (2005) skriver i sin bok att samhället accepterar att flickor läser könsöverskridande, men det gäller inte för pojkar. Anledningen är att ”pojkflicka” är accepterat men inte tvärtom. Skillnader i läsningen upptäcker Millard (1996, i Kåreland, 2005) redan bland pojkar och flickor i 7 års ålder. Hon menar att de förstärks eller är konstanta under hela skoltiden, till skillnad från Appleyard som anser att pojkar kommer ifatt senare.

Engdahl (Kåreland 2005), sekreterare i svenska akademien, hävdar att intrycket av att kultur är kvinnligt kommer från USA och har påverkat synen i Sverige. I andra länder i Europa anses det att vara bildad när man är litterärt inriktad. Han menar att synen från USA påverkar svenska pojkars synsätt om att skönlitteratur ses ur ett kvinnligt perspektiv. Millard (1997, i Kåreland, 2005) har en teori om att eftersom det är modern som läser mest i familjen blir det ett sätt för pojkar, att genom att välja bort litteraturen, främja sin könsidentitet. Pojkar och flickor lever i helt olika läskulturer eftersom de flesta pojkar vill läsa faktalitteratur och flickor skönlitteratur. PIRLS-studien (2001) har fått fram i sin jämförelse mellan de olika deltagande länderna att Sverige har den största könsskillnaden mellan pojkar och flickor när det gäller läsning.

Wåhlin & Asplund Carlssons (1994) enkätundersökningen visade att det mest vanliga sättet att få tag på böcker bland både flickor och pojkar var att läsa böcker som fanns i hemmet. Näst vanligast var lån från skolbiblioteket. För flickorna kommer på tredje plats att låna böcker av kamrater, följt av presentböcker och lån från andra bibliotek än skolbiblioteket. För pojkarna kommer böcker man fått i present på tredje plats. På fjärde plats kom bibliotekslån utanför skolan och därefter kom att köpa i bokhandel och låna av kamrater. När det gäller att låna böcker av kamrater kommer det mycket längre ner på pojkarnas lista. Wåhlins och Asplund Carlssons (1994) enkätundersökning bekräftar den allmänna uppfattningen om att flickor läser mer än pojkar. Deras undersökning visar att det var bland flickor som storkonsumtionen av böcker var vanligast. En tydligare skillnad kan man se i PIRLS-studien (2001) när det gäller läsning på fritiden, där flickor läser mer för nöjes skull.

I en studie av Millard (1997, i Kåreland, 2005), rörande en skolklass läsning av barnböcker, hade pojkarna många fler olika favoriter av lästa böcker än flickorna. Detta anser hon visar på hur mycket flickorna diskuterar och tipsar varandra och att pojkarna är mer självständiga i sina val av böcker. För barn i sju- till tolvårsåldern är äventyrsgenren mest intressant enligt Appleyard, (1994, i Kåreland, 2005). Han menar att handlingen i berättelsen är i början viktigare än karaktärerna. Karaktärerna blir betydelsefullare när barnen blir äldre och har kommit längre i sin läsning. Genrerna rysare, mysterier och fantasy är favoriter hos båda könen. Pojkar vill ha mer dramatiska händelser och Millard (1997, i Kåreland, 2005) visar på ett tydligt motstånd för kärleks-, omsorgs-, relationsböcker hos pojkar. Tecknade serier tilltalar barn men kan bli en konkurrent till bokläsningen, skriver Kåreland (2001).

Därför är det viktigt att de vuxna håller sig informerade om vad barn läser för att välja det bästa bland de båda genrerna. Flickor läser också serietidningar, men killar gör det mer (Kåreland, 2001). Men en viktig aspekt som Kåreland (2005) tar upp och som man bör ha i åtanke när man arbetar med genusfrågor är att pojkar och flickor inte utgör någon enhetlig kategori utan det finns variationer inom varje kön.

3.4 Orsaker och påverkan

Elevernas attityder till läsning är oerhört viktig och även tilltron till sin egen förmåga är delar av läskompetensen. Både skolan och hemmet är med och formar barnen i deras läsutveckling och inställning (PIRLS, 2001). Enligt PIRLS-undersökningen har svenska elever i genomsnitt något mer positiv attityd till läsning.

Kåreland (2001) beskriver hur hemmiljöerna ser ut för våra barn idag. Barn är idag mer isolerade från de vuxnas arbetsmiljöer och föräldrarna har mindre fritid och tid för sina barn. Kåreland (2001) skriver att när hushållssysslor är klara kopplar många föräldrar av framför TV: n, istället för att t.ex. läsa en bra bok. Brink (2000) menar att det är oerhört viktigt att visa att det är naturligt att läsa i vardagen. Enligt Kåreland (2001) imiterar barnen sina föräldrar och deras sätt att vara. Även Längsjö och Nilsson (2005) stödjer denna teori i sin IPD-rapport, om att barnen påverkas av de vuxnas levnadssätt. I Sverige finns största andelen föräldrar i världen som läser för nöjets skull och de är mest positiva till läsning som aktivitet (PIRLS, 2001). Föräldrarnas inställning och språkliga kommunikation påverkar barnens läsning och språklig medvetenhet (Amborn & Hansson, 2002). Forskare har speciellt hittat kopplingar mellan barnens läsning och deras föräldrars utbildningsnivå (1996, i Kåreland, 2005). Anledningen är att man kan se ett mönster att i familjer med högt utbildade föräldrar är tillgången till litteratur större. Det är något som är tydligt i Millards (1997, i Kåreland, 2005) undersökningar i England där hon upptäckt stora skillnader mellan pojkars läsning i medel- och arbetarklassen. De svenska hemmiljöerna erbjuder dock en god läsutveckling. Tillgången till litteratur är stor och högläsning är ett vanligt inslag (PIRLS, 2001). Böcker och högläsning är viktiga för läsresultatet men tiden för högläsning av föräldrarna har dock krympt, enligt Kåreland (2001). Brink (2000) menar att högläsning är även något som minskar i undervisningen när eleverna blir äldre.

TV: n är ett stort hot mot läsningen anser Kåreland (2001). Vidare skriver Kåreland om hur bokens ställning ter sig hotad i samhället av andra medier. Under 90-talet har tv-tittandet ökat på bekostnad av läsning och Kåreland (2001) tar upp flera ”aktiviteter” som påverkar läsningen negativt; som att surfa, chatta och e-maila på nätet, titta på videofilmer och spela dataspel. I olika debatter har man hört talas om barns bristande läsförmåga och Kåreland (2001) menar att tillgången till litteratur eller ekonomiska förutsättningar inte längre ses som ett hinder för barns läsning. Hon pekar på att det handlar om attityder till böcker och läsning. Boken har blivit en negativ läsning för barnen och därför tvingas den konkurrera med mycket annat som tar barnets uppmärksamhet. Det handlar om att skapa en positiv inställning till böcker och läsning och ge barnen tid och möjlighet att i lugn och ro få umgås med böckerna (Kåreland, 2001). Det är det som är grunden för en god läsförmåga, djupt läsinträsse och det är en uppgift för skolan att förmedla i den tidiga läs- och skrivundervisningen, enligt Lundberg (2003). Men Myndigheten för skolutveckling (2003) ser det mer som att det i skolan finns fördomar kring att populärkulturen är ett hot mot den traditionella läsningen och skrivningen. Istället ser man kanske inte förmånerna med att utgå från elevernas vardagsvärld och deras intresse för att leda in dem på skönlitteratur. I Brinks undersökning (2000) visar resultatet att andra medier inte påverkar läsningen som man befarat.

Läraren har ett stort ansvar i läsundervisningen. De måste vara noggranna med vilka böcker som väljs ut för självständig läsning, högläsning och böckerna bör omfatta många stilar och genrer (Johanesson Vasberg, 2001), ”Lärare med goda kunskaper i barnlitteratur är viktiga litteraturförmedlare och kan göra mycket för att väcka barns läslust” (Kåreland, 2001, s 19). Läraren måste diskutera och hålla uppsikt över eleverna när de själva väljer ut böcker, kontrollera deras intressenivå, deras förståelse av texterna och hur mycket de läser (Johanesson Vasberg, 2001). Sverige har enligt PIRLS (2001), i jämförelse med andra länder, mer välutbildade lärare med lång yrkeserfarenhet. Läsundervisningen i Sverige är oftast upplagd på samma sätt i skolorna och de redogörs i PIRLS-studien:

- visa att de förstått vad de läst
- jämförelser med egna erfarenheter
- tystläsning
- högläsning
- boksamtal förekommer sällan
- inga gruppaktiviteter inom ämnet
- individanpassat med litteratur som stämmer överens med läsnivå

En lärare har stor påverkan på elevernas läsintresse och kan genom olika metoder presentera litteratur så att eleverna vidareutvecklas i deras läsning. Björk och Liberg (1999) tar upp följande exempel på arbetssätt. Högläsning är ett bra och vanligt sätt att presentera nya böcker. Genom att endast läsa ett litet stycke ur boken kan elevernas nyfikenhet väckas till att vilja fortsätta läsa. Redovisning av böcker i grupp är också ett bra sätt att uppmärksamma eleverna på litteratur. Den dagliga läsningen i bänkboken är betydelsefull men det viktigaste är att visa intresse för vad eleverna läser och har läst. Bibliotek finns överallt i skolan och ute i samhället. Tillgången till litteratur är därmed lättillgänglig. Läraren tar ofta med sina elever till biblioteket eller så har de skapat ett klassrumsbibliotek (PIRLS, 2001). Miljön är viktig för utvecklandet för elevernas läsning och skolan ska omge sina elever med texter och böcker i olika sammanhang (Johanesson Vasberg, 2001), t.ex. besök på bibliotek. Det får dock inte förglömmas att eleverna tillbringar mycket tid utanför skolan och att hemmiljöns tillgång till litteratur och hur ofta läsningen förekommer har en stor påverkan. (Johanesson Vasberg 2001). Brinks undersökning (2000) visar att barnen införskaffar sig mycket litteratur hemifrån. Men studieresurser som dator, skrivbord och dagstidning har också inverkan på läsresultatet och PIRLS-studien (2001) visar att många svenska elever har goda studieresurser hemma.

4. Metod

4.1 Val av metod

Vår undersökning är en typ av fallstudie eftersom vi undersöker en specifik företeelse (Nilsson, 1994). Enligt Nilsson (1994) behöver du i en fallstudie inte komma fram till ett korrekt resultat. Man diskuterar istället kring slutsatser och försöker hitta den bästa tolkningen. Undersökningen är både en kvalitativ och kvantitativ studie. Vi har valt att använda oss av enkätundersökning som huvudmetod i vårt arbete. Vi blev inspirerade av att testa en ny metod, eftersom ingen av oss använt enkät i tidigare undersökningar. För att kunna besvara frågeställningen berörande orsak till pojkars och flickors läsvanor och läsintresse, så intervjuade vi även respektive klasslärare. Anledningen till att vi även valde intervju som metod var att täcka upp det enkäten inte kunde besvara inom den specifika frågeställningen. Den ena metoden bär upp den andras svagheter (Nilsson, 1994)

Vårt syfte och våra frågeställningar kräver svar från en större grupp för att ge kraft åt resultatet. Därför valde vi enkät som metod grundat, utifrån Stukát (2005), att den metoden är enklare att redovisa statistiskt och att den är generaliserbar i stort. Med enkäter finns det en fördel att man kan nå relativt många på kort tid (Andersson, 2001), Kylén (1994) tillägger även fördelen med att alla får samma frågor. Enligt Trost (2001) är ett större urval av representanter i en enkätundersökning bättre. Han påvisar att siffran hundra är ett bra antal att utgå ifrån. Andersson (2001) skriver att enkäter är lämpade för faktainformation, vilket är en fördel för oss i vissa avseenden. Vissa frågor ifrån enkäten belyser t.ex. fakta om antal, innehåll av lästa böcker, samt tidsperspektiv av deras läsning. En fördel med enkät är att man slipper intervju-effekten med att man omedvetet styr elevernas svar och tankar (Stukát, 2005). Enkäter gör det enklare att sammanställa data och göra jämförelser under skrivprocessen.

Nackdelen med enkät är att man inte kommer åt information lika djupt som vid en intervju (Andersson, 2001). Men det beror mycket på enkätens utformning och struktur. Enligt Andersson (2001) måste enkäter vara mer strukturerade än intervjuer. Mycket tid behöver läggas på frågornas innehåll och ordningsföljd för att undvika styrning av deras tankegång. En stor risk som Kylén (1994) tar upp är bortfallet ifrån missuppfattningar och missade frågor. ”Risken med enkäter är dels bortfallet, dels svararnas skilda tolkningar av frågorna.” (Kylén, 1994, s 13)

Som vi nämnt tidigare använder vi oss av två metoder i vår undersökning. Den andra metoden är intervju. En intervju kan vara både kort och lång, allt från 5 minuter till ett par timmar. En kort intervju, 5-20 minuter räcker oftast för att täcka en del fakta, enligt Kylén (1994) och det är den tidsaspekten som vi bestämde oss för. Vi har valt att göra en kort och delvis strukturerad intervju för att få reda på orsakerna till elevernas läsförmåga, och hur pedagogen påverkar och stimulerar dem till läsning. En delvis strukturerad intervju, eller halvstrukturerad som Stukát (2005) har valt att kalla den, innebär att den styrs av förutbestämda frågor men den anpassas efter den intervjuades svar (Nilsson, 1994) Det gör att situationen blir mer öppen för följdfrågor, samt förklaringar av typen; hur tänkte du? Fördel med intervju är att man får djupare information, man kan upprepa och förtydliga frågorna (Andersson, 2001). Det är helt enkelt lättare att styra intervjun till det man vill informationsmässigt och undvika missförstånd.

Den största nackdelen vi tror kan vara med en intervju är själva samspelet och kontakten mellan intervjuaren och respondenten. Mycket av litteraturen tar upp detta bl.a. Stukát (2005). Risken kan vara att respondenten inte är lika aktiv som förväntat. Kylén (1994) tar upp tidsbrist som störningsmoment men det kan även vara så att kemin helt enkelt inte stämmer. Innan en intervju krävs förberedelser och klarhet över vilken typ av information man vill åt.

Frågorna måste vara väl genomtänkta annars finns det en risk att intervjuaren omedvetet styr samtalet åt en riktning. Nilsson (1994) redogör för olika frågeformuleringar som ska undvikas t.ex. flera frågor i en, frågor som börjar med ett varför, ledande frågor samt inga ja- och nej-frågor.

4.2 Avgränsning

Undersökningen genomfördes på två olika skolor. Den ena ligger i den nordöstra stadsdelen av Göteborg och den andra i en närliggande mindre kommun, Marks kommun. Både de språkliga och kulturella skillnaderna är stora mellan skolorna. Skolan i Göteborg har lika många elever som är svenska och lika många som har invandrarbakgrund, den andra skolan består mer av svenska barn. Anledningarna till att vi valde dessa två skolor är att de ligger i våra respektive VFU-områden och för att få tillräckligt med besvarade enkäter.

En tanke som vi hade i början av vår arbetsprocess var även att se på de kulturella skillnaderna som kunde påverka elevernas läsning. Vad vi menar med kulturella skillnader är de förhållanden som kan vara utmärkande för respektive stadsdel, exempelvis klasskillnader och etnisk bakgrund. På grund av tidsbrist och uppsatsens omfång var det en tanke som vi fick utesluta under processens gång. Fler avgränsningar som gjordes var att vi försökte inrikta oss specifikt på läsningen av skönlitteratur och framföra allt pojkarnas läsvanor inom området. Vi valde att studera läsningen av skönlitteratur enbart utifrån elevernas perspektiv, men intervjuade deras respektive lärare för att förhoppningsvis kunna hitta orsaker som påverkar elevernas läsning.

Vi var väl medvetna om risken med bortfall vid enkätundersökningar. Enligt Stukát (2005) är det en fördel att göra en ”testundersökning” för att undvika fel som kan påverka hela undersökningen. Tanken var att vi skulle genomföra en ”testundersökning” men tyvärr förolyckades kontaktpersonen och därför lämpade det sig inte att fullfölja tanken. För att undvika ett stort bortfall var vi närvarande vid ifyllandet av enkäterna. Vi fanns hela tiden till hands för att förklara syftet med undersökningen och för att hjälpa eleverna med eventuella frågor. De bortfall som uppkom berodde på missförstånd av frågorna eller att de missades att fyllas i. Vi hade även tänkt välja ut vissa elever för intervju. Eftersom bortfallet inte blev påtagligt uteslöt vi intervjuer av eleverna. Resultatet av enkäten gav ett tillräckligt bra utslag och därför insåg vi att intervjuerna inte kunde tillföra något nytt till undersökningen.

4.3 Urval

Åldersgruppen där vi valde att vår enkätundersökning skulle genomföras var i årskurserna fyra och fem. Antalet elever som var involverade i vår undersökning var 100 stycken, varav 54 stycken pojkar och 46 stycken flickor. Anledningen till att vi valde elever i de åldrarna är att de kommit så långt i sin läsutveckling att de fått uppleva själva njutningen av att läsa en bra bok. Det är här ”slukaråldern” infinner sig (Wählin & Asplund Carlsson, 1994), som vi har redogjort för mer ingående i delen: syfte, frågeställningar och begrepp. Vi tror att eleverna i den åldern är mogna att besvara en enkät och på ett tillförlitligt sätt kan redogöra för sina tankar skriftligt.

4.4 Enkäten

När vi satte oss ner för att utforma vår enkät hade vi självklart vårt syfte med i bakhuvudet hela tiden. Syftet är att undersöka skillnaden mellan pojkars och flickors läsvanor, framförallt av skönlitteratur. Ganska snabbt fick vi fram de funderingar som vi ville ha svar på och som vi ville att enkäten skulle beröra. Syftet påverkade enkätens riktning genom att pojkarnas resultat är det som står i fokus och som vi finner intressant.

Flickornas resultat fyller en funktion genom att vara jämförelsematerial. När det var dags att utforma enkäten hade vi redan många tankar och idéer kring ämnet utifrån tidigare svenska kurser. Genom tidigare erfarenheter och litteratur vet vi vad som påverkar barns inställning till skönlitteratur. Därför hade vi inga större svårigheter att ta fram relevanta frågeställningar. Däremot tyckte vi att det var svårt att hitta formuleringar som på bästa sätt gav oss den information som vi ville åt. Eftersom vi hade med barn att göra koncentrerade vi oss på språkets utformning. För att undvika missförstånd var vi noga med valet av termer och begrepp. Trost (2001) poängterar vikten av att använda ”rätt sorts språk” och att vara konsekvent rakt igenom. Han menar att frågorna ska vara enkla och lättbegripliga. Det är en viktig aspekt enligt Andersson (2001), eftersom det har betydelse hur man ställer och formulerar frågor, därför att det styr själva svaret.

Vi har formulerat både öppna frågor och frågor med fasta svarsalternativ (utifrån Kyléns (1994) förklaringar vad det innebär) för att på bästa möjliga sätt få ett resultat till vårt syfte. Kylén förklarar följande; i de öppna frågorna svarar personen med egna ord. Det ger en större frihet men ställer även krav på att personen skall kunna formulera sig. För att begränsa svarens kvantitet har vi markerat med linjer. Situationer som kan uppstå när det gäller öppna frågor är att vid bearbetningen av svaren kan informationen misstolkas. Frågor med fasta svarsalternativ är lätta att bearbeta. Personen i fråga ska endast sätta ett eller flera kryss på förutbestämda svarsalternativ. Den här typen av frågor kan lätt vara styrande och det är därför som vi har valt att blanda de båda frågeformuleringarna. På detta sätt får vi svar utifrån olika infallsvinklar och därmed ett säkrare resultat. Stöd för vårt upplägg av enkäten hittar vi hos Stukát: ”Man bör visserligen vara konsekvent med avseende på typ av frågor och alternativ men vissa avsteg kan ändå göras om man är säker på att det inte förvirrar den svarande.” (Stukát, 2005, s 46).

Enkäten är indelad i tre delar utifrån frågeställningarna (se bilaga 2). Inledningen är för sig och börjar med en beskrivning av undersökningens syfte. Den följs av en faktaruta där eleverna får fylla i personliga uppgifter samt ange favoritbok. Tanken bakom de två sista frågorna i faktarutan var att leda in barnen i enkätens ämne och även för att eleverna skulle bli positivt inställda. Tänker man på en bok som är ens favorit så tror vi att eleverna ser läsningen som någonting roligt och enkätens svar blir mer genomtänkta. Här kan vi även avläsa om eleven har ett visst intresse för litteratur. Kan eleven ange författare och titel visar det på att ett läsintresse börjat utvecklas (Millard, 1997, i Kårenland, 2005). De tre första frågorna fungerar som bakgrundsinformation med inriktning på deras fritid. Genom bakgrundsfrågorna försöker vi finna material till orsaker för deras inställning till läsning av skönlitteratur. Fråga två är en följdfråga till fråga ett. Genom att låta eleverna rangordna alternativen på fråga två försöker vi fokusera på hur de prioriterar läsningen. Enligt Stukát (2005) är det ett sätt att skaffa sig ännu fylligare information. Fråga fyra, fem och sex vill vi få fram elevernas inställning till läsning. Här hoppas vi på att kunna jämföra pojkars och flickors uppfattning kring läsandets möjligheter och vad som intresserar dem inom området. Här är en av de tre så kallade ”check lista”-frågorna (Andersson, 2001). Det innebär att man får möjlighet att kryssa i flera alternativ. Dessa frågor är ganska breda, därför har vi gett eleverna en möjlighet att lägga till egna alternativ. Frågorna sju till elva berör omgivningens påverkan både i skolan och hemma. Av erfarenhet tror vi att de flesta barnen påverkas mycket av människor och dess miljö runt omkring. Den här typen av frågor kallas för attitydfrågor för att de berör ”alltid”, ”ofta”, ”sällan eller ”aldrig” (Trost, 2001). Varje elev utgår från sin egen referensram när de besvarar frågorna och de är en betydande faktor när resultatet ska analyseras. De resterande frågorna berör hur eleverna går till väga när de införskaffat skönlitteratur. Återigen hoppas vi på att kunna finna mönster hos pojkar eller jämförelser med flickor.

4.5 Intervju

Syftet med vår intervju var att besvara frågeställningen rörande orsaker. Eftersom skolmiljön har en stor påverkan på elevernas utveckling av lärande, valde vi att intervjua lärarna i de klasser där enkätundersökningen genomfördes. Lärarna kan på olika sätt påverka elevernas lust och inställning till läsandet av böcker i sin undervisning. Genom våra intervjufrågor vill vi ta reda på lärarnas synsätt kring skönlitteratur och dess användning i undervisningen.

Intervjun består av åtta frågor och är halvstrukturerad (se bilaga 3). Frågorna är både öppna och faktabaserade (Kylén, 1994). De öppna frågorna gör att den intervjuade berättar fritt och det är lättare att ställa följdfrågor. Faktabaserade frågor gör att de öppna frågorna preciseras och kompletteras med beskrivningar och förklaringar. De två första frågorna är bakgrundsfrågor. De belyser erfarenheter angående tiden som de arbetat som lärare och deras inriktning på utbildningen. Utifrån våra egen erfarenheter har vi fått känslan av att läsningen oftast prioriteras mindre än de övriga ämnena. Oftast läser man när tillfälle ges. I fråga tre var vi därför intresserade av att se hur viktigt läraren anser att det är att inkludera skönlitteratur i undervisningen gentemot andra ämnen. De resterande frågorna är faktabaserade. Fråga fyra till sex handlar om hur läraren väcker elevernas läsintresse, läslust och utifrån vilka teorier och förhållningssätt hon/han grundar sitt arbetssätt på. I vår ”begreppsförklaring” beskriver vi hur man kan definiera begreppet skönlitteratur utifrån olika perspektiv. Lärarens synsätt på vad som är skönlitteratur påverkar vad eleverna läser under skoltid. Syftet med de två sista frågorna är att ta reda på lärarens inställning till val av bok och vem som bestämmer vad eleverna får läsa.

4.6 Undersökningens genomförande

I ett tidigt stadium kontaktade vi de båda skolorna och berättade om vår undersökning. Vi förklarade för lärarna hur vi ville att de och deras respektive klass skulle involveras i undersökningen. Lärarna var mycket positiva till vårt val av ämne och vi fick deras godkännande.

Brevet som informerade föräldrarna hade skickats ut några dagar innan vi kom ut till skolorna (se bilaga 1). Eleverna var väl förberedda på att vi skulle komma och vad de skulle få vara med om. Vi delade upp oss genom att besöka vår respektive VFU-skola under samma förmiddag. Innan vi gick ut diskuterade vi kring utförandet av genomförandet ute i klasserna. Anledningen var att presentationen och instruktionen inte skulle bli en påtaglig faktor som påverkade elevernas besvarande av enkäterna. En kort presentation gjordes för eleverna om oss själva och undersökningen. Specifikt berättade vi om vad undersökningen skulle beröra och vi var noga med att berätta att det inte var något test.

Vi delade ut enkäten i fem klasser. På skolan i Göteborg deltog en årskurs 4 och en årskurs fem, varav en elev i varje klass avstod. Vissa av eleverna fick även fylla i enkäten anonymt, beroende på att det saknade intyg från föräldrarna. Istället tillfrågades eleverna om de ville delta eller inte. Ett problem som uppstod var att eleverna inte förstod fråga två (se bilaga 2). Därför gavs en enskild förklaring till varje elev när de kom till frågan. På skolan i Marks kommun deltog en klass i årskurs fyra och två klasser i årskurs fem. Här var det en elev som avstod och fick istället läsa ihop med läraren. Först genomfördes enkäten i fjärdeklassen. Sedan när undersökningen skulle genomföras i femmorna öppnades en dörr mellan de båda klassrummen och eleverna fyllde därmed i enkäten samtidigt. Även här uppstod problem vid fråga två. Men istället för att ge en enskild förklaring togs det gemensamt. Ifyllandet av enkäterna tog ca 30 min i varje klass.

Läraren stod vid sidan av klassrummet när eleverna fyllde i enkäterna och lät oss sköta eventuella frågor och funderingar. För att behålla lugnet fick eleverna instruktionen om att läsa i sina ”bänkböcker” när de var färdiga. Vid genomförandet var några av eleverna sjuka, sammanlagt nio stycken. Eftersom vi fick tillräckligt med besvarade enkäter valde vi att bortse från dessa.

Intervjuerna med lärarna genomfördes under en heldag, vissa på förmiddagen och andra efter skoltid. I en av klasserna i årskurs fem på skolan i Marks kommun valde vi att inte intervjua läraren. Anledning var att de båda lärarna i årskurs fem planerade undervisningen tillsammans och vi ansåg att det räckte med att intervjua en av dem. Sammanlagt gjorde vi fyra intervjuer. Till lärarna på skolan i Göteborg skickades frågorna några dagar innan, på grund av tidsbrist ville de kunna förbereda sig inför samtalet. De övriga lärarna fick se frågorna vid intervjutillfället. Samtliga intervjuer ägde rum i respektive lärares klassrum. Det tog ca 20 minuter per intervju, den flöt på och vi blev nöjda med svaren. Samtalet kändes dock lite mer styrt än vad vi hade räknat med. Eftersom frågorna var faktabaserade kände vi att det var svårt att ställa följdfrågor och få dem att beskriva mer utförligt.

4.7 Etiska avgränsningar

Innan vi gick ut på skolorna med vår undersökning kontaktade vi hemmen med ett brev (se bilaga 1). I brevet informerades föräldrarna tydligt om undersökningens syfte och att alla data skulle förstöras efter hanteringen. Tanken var att vi utifrån de besvarade enkäterna skulle plocka ut vissa elever för intervju. Eleverna blev därför uppmanade att uppge namn och då behövs det intyg från föräldrarna. Detta ”samtyckeskrav” behandlas av Stukát (2005) och handlar om att det är ett frivilligt deltagande. På plats när undersökningen skulle genomföras saknades det flera intyg. Därför tog vi beslutet att de berörda eleverna fick svara anonymt. Resultatet av undersökningen gav bra utslag och inga elever behövde intervjuas, därmed försvann en del av intygets funktion.

4.8 Tillförlitlighet

När vi utformade vår enkät utgick vi från tidigare genomförda enkäter, som t.ex. Wåhlin och Asplund Carlssons (1994) enkät, samt ett tidigare examensarbete inom området. Det var för att undvika misstag som kunde påverka vårt resultatets tillförlitlighet. Vi använde oss av mycket litteratur rörande metod, framförallt utformning av enkäter. Sammanfattningsvis anser vi att vår enkät uppfyller kraven för vårt syfte och att den tar fram relevant information för våra frågeställningar. Givetvis måste hänsyn tas till att enkäten delades ut bland barn. Därför finns det alltid en risk med att vissa svar inte är tillförlitliga för att de inte förstår vikten av att ta ställning. Även det klassiska problemet med att eleverna svarar med vad de tror att vi vill veta kan störa tillförlitligheten. Vi har försökt formulera frågorna så att de inte påverkar varandra, men det är svårt att undvika ledande frågor. En fråga som skapade svårigheter både för oss och för eleverna var fråga två (se bilaga 2). Eleverna hade svårt att förstå frågan och andra hade svårt att prioritera sina val. Vi hade även svårigheter med att tolka frågans resultat och göra en tydlig framställning av svaren. Hade vi haft möjlighet till att genomföra en testundersökning hade fråga två omformulerats. Fråga tre saknade tillförlitlighet på grund av att eleverna hade svårt att besvara frågan. De var väldigt osäkra på antalet lästa böcker. Men vi anser att syftet med frågan kom fram; i vilken miljö eleverna läser sina böcker. Fråga fyra och fem har fasta svarsalternativ, men där har eleverna även fått lämna enskilda förklaringar eller kommentarer. För att underlätta sammanställningen av resultatet har elevernas förklaringar tolkats och omformulerats för att kunna delas in i större grupperingar.

Våra intervjuer anser vi vara tillförlitliga. Vi har genom våra praktiker följt lärarna i deras arbetssätt och därmed kan vi utifrån egna erfarenheter anse deras svar som trovärdiga. Svaren från intervjuerna stämmer överens med resultatet från enkäterna. Därmed uppfyller vi frågeställningen som berör orsak. Resultatet sammanställdes utifrån anteckningar som gjordes under intervjun. En bandspelare hade kanske varit en fördel för att ordagrant kunna citera lärarna, vilket hade lyft resultatet en aning.

5. Resultatredovisning

Syftet med vår undersökning är att studera skillnaden mellan pojkars och flickors läsvanor, framförallt av skönlitteratur. Resultatet har disponerats på följande sätt; först redovisas enkätens resultat fråga för fråga, med efterföljande kommentarer. Därefter presenteras lärarnas intervjuer. Även där redovisar vi fråga för fråga men med en gemensam sammanfattning utav respektive svar. I den slutliga delen, diskussioner och slutsatser, utgår vi ifrån vårt syfte och våra frågeställningar och försöker sammankoppla resultatet med tillhörande litteratur.

5.1 Enkätsvaren

I enkäten deltog 54 pojkar och 46 flickor. Sammanlagt var det 100 stycken.

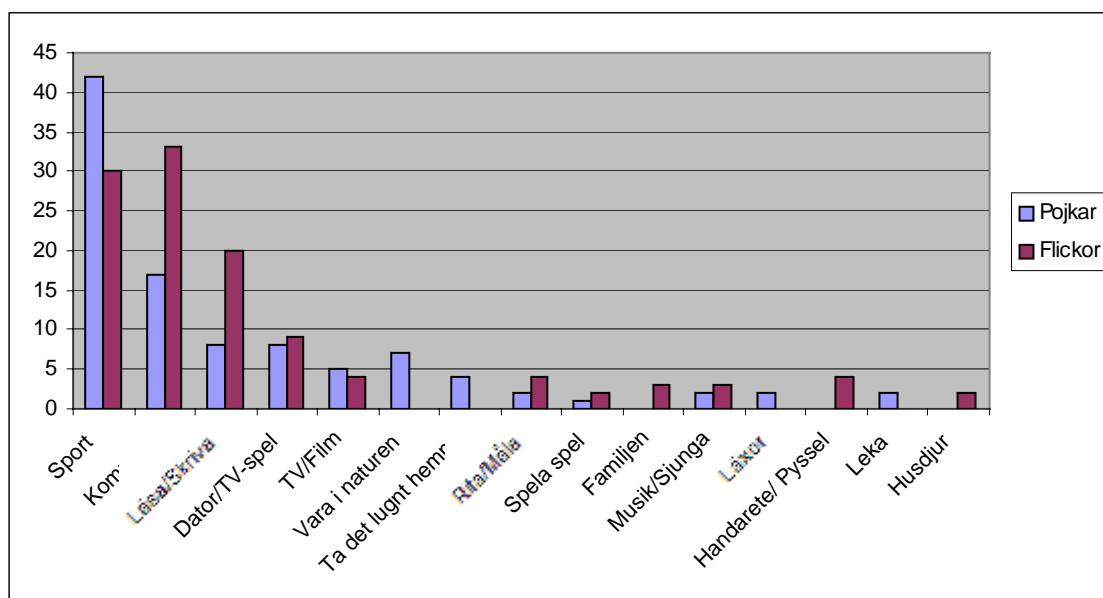
Enkätundersökningen genomfördes i årskurserna fyra till fem och involverade fem olika klasser i två olika områden. I skolan i Göteborg delades enkäten ut i en fyra och en femma, sammanlagt 17 pojkar och 17 flickor. I Marks kommun deltog en klass från årskurs fyra och två stycken från årskurs fem, sammanlagt 36 pojkar och 29 flickor.

Ålder:	Pojkar	Flickor
9 år:	0st	2st
10 år:	30st	21st
11 år:	22st	23st
12 år:	2st	0st

Samtliga elever har fyllt i sin favoritbok och den bästa bok de läser just nu.

Berätta om vad du tycker om att göra på din fritid.

Syftet med den första frågan var att få lite bakgrundsinformation om barnens fritid. Den fungerade även lite som en inledande fråga till enkäten. Här vill vi försöka påvisa orsaker till att många av eleverna inte prioriterar läsning. Frågan är väldigt öppen och många av eleverna har skrivit flera alternativ.

De vanligaste fritidssysselsättningarna som vår tabell visar är ”sport”, ”att umgås med vänner”. Det gäller för både pojkar och flickor, men det är en stor och tydlig skillnad mellan antalet pojkar som valt de båda aktiviteterna. Sport prioriteras högst hos pojkar medan flickor hellre väljer att umgås med ”kompisar”.

På en delad tredje plats för pojkarna kommer ”att läsa” och ”använda och spela med dator”. För flickor ser det lite annorlunda ut. Läsningen kommer i och för sig på en tredje plats men det är en stor skillnad mellan antalet, jämförelsevis med pojkarnas. Pojkarna värderar, enligt diagrammet, läsningen betydligt mindre än de två populäraste aktiviteterna.

Om du fick välja bland dessa fem aktiviteter i vilken ordning skulle du vilja göra dem? Skriv 1,2,3,4 och 5 i rutorna framför. Nummer 1 talar om vad du helst skulle vilja göra och nummer 5 vad du skulle välja sist

Fråga två är en följdfråga på fråga ett, men är inte lika öppen. Här är vi mer specifikt intresserade av hur de rangordnar aktiviteterna och vad som prioriteras i första hand. Alternativen som eleverna skulle rangordna var ”sport”, ”sitta vid datorn”, ”se på film”, ”läsa böcker” och ”umgås med kompisar”.

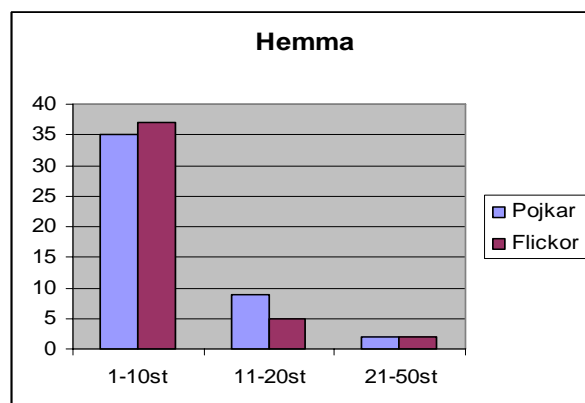
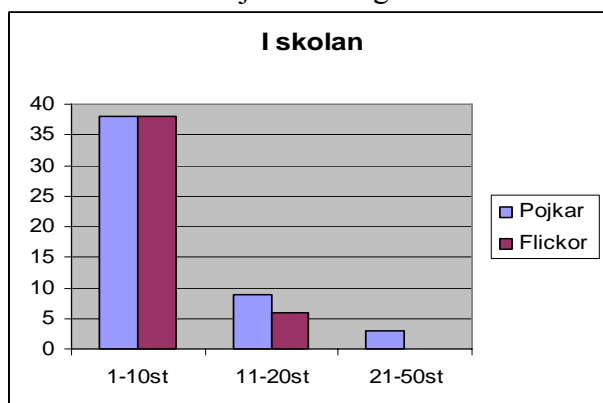
Hög: 1-2	24/ 14	16/23	4/5	2/1	5/2
	11/20	22/11	4/6	6/4	9/6
Mellan: 3	5/2	7/5	16/17	11/7	11/16
Låg: 4-5	3/5	5/4	9/10	18/17	16/9
	8/5	1/3	18/8	14/17	10/13
Pojkar/ Flickor	Sport	Kompisar	Läsning	Film/TV	Dator

De fem alternativen som vi valde ut för fråga två stämde väl överens med elevernas svar i fråga ett. Vi får även här bekräftat våra tankar kring vilka aktiviteter som dominerar i elevernas värld. Vi har sammanfört rangordningen i tre nivåer; hög, mellan och låg. När man studerar tabellen översiktligt kan man läsa av att ”sport” och ”umgås med kompisar” är det som är populärast hos båda könen. ”Läsning” hamnar på en medelnivå hos både pojkar och flickor. Det som har lägst prioritet är ”film/TV” och ”dator”. Den mest intressanta skillnaden i pojkars och flickors val av aktivitet är hur de har rangordnat aktiviteterna ”sport” och att ”umgås med kompisar”. Koncentrerar vi oss på nivån: Hög och jämför de båda kategorierna visar det att pojkar rangordnar ”sport” högst. Medan flickor främst har valt ”umgås med kompisar”. Skillnaden mellan vad pojkar respektive flickor prioriterar stämmer väl överens med resultatet i fråga ett. Även här värderar flickor läsningen högre i stort eftersom så många pojkar har valt att rangordna ”läsning” på sista plats.

Internt bortfall: Det var tre stycken av pojkarna som rangordnat aktiviteterna på fel sätt. De hade satt ettor på flera utav alternativen. Därför valde vi att räkna hela frågan som ett bortfall.

Hur många böcker har du läst från och med sommarlovet till och med nu?

Meningen med frågan var inte att ta reda på antalet lästa böcker. Vi ville se om eleverna läser och i vilken miljö som de gör det mest.

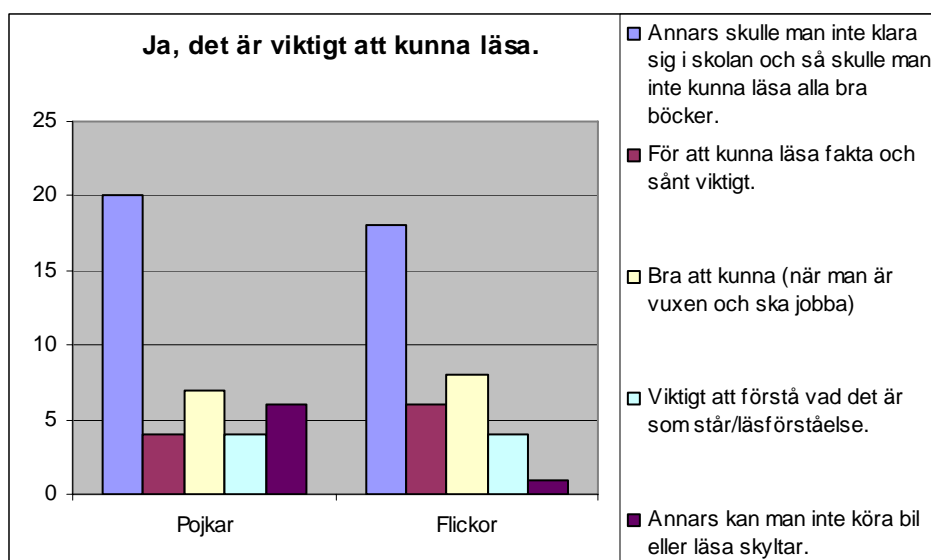

Vi trodde att eleverna skulle läsa mer i skolan, än hemma, men så visar inte undersökningen. Vi kan inte heller läsa av någon större skillnad mellan könen. Det enda som noteras är att pojkar läser något mer i skolan och hemma. Men vi vet inte hur tillförlitliga siffrorna för antalet lästa böcker är. Orsaken till varför vi inte anser att resultatet är tillförlitligt beror på att eleverna var osäkra på antalet lästa böcker. Detta märkte vi när eleverna besvarade enkäten genom att de påpekade för oss att de var osäkra.

Internt bortfall: 20 stycken av eleverna hade besvarat frågan genom att skriva ”vet ej” eller ”många”.

Tycker du att det är viktigt att kunna läsa? & Tycker du att det är roligt att läsa?

Inställningen till varför man ska lära sig eller kunna läsa är väldigt viktig för utvecklingen av elevernas läsning. Vi vill här synliggöra eleverna tankar kring varför man ska kunna läsa och när man har användning av det. Därför har vi valt att sammanföra resultatet av fråga fyra och fem för de reflekterar varandra.

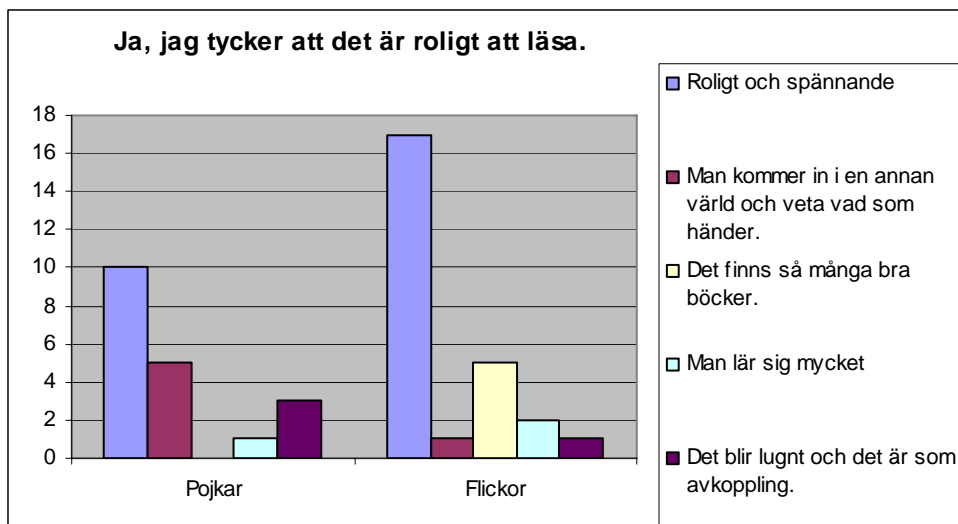
De flesta pojkarna och flickorna har svarat att det är viktigt att kunna läsa, 49 st respektive 44st. Ja-alternativet följdes av ett **för att**. Tanken var att de skulle förklara varför de tycker att det är viktigt med läsning, för att vi skulle få mer information att arbeta utifrån. De vanligaste kommentarerna rörde sig allt ifrån att klara sig i skolan och senare i livet, från att kunna läsa skyltar och andra viktiga fakta kunskaper. Det var liknande tankar hos både pojkar och flickor förutom när det gällde ”Annars kan man inte köra bil eller läsa skyltar.” Alla skrev inte någon kommentar till svaret.

Det var tre stycken pojkar och två flickor som svarat ibland. De hade lämnat liknande kommentarer som ovan. Det var bara en pojke som svarat nej på frågan, anledningen var att han tyckte att ”det bara var tråkigt”.

Fyra elever kryssade i två alternativ, både ja och ibland. Vi registrerade resultatet på alternativet ja. Anledningen var att kommentarerna var positiva och att eleverna ville förklara på två olika sätt.

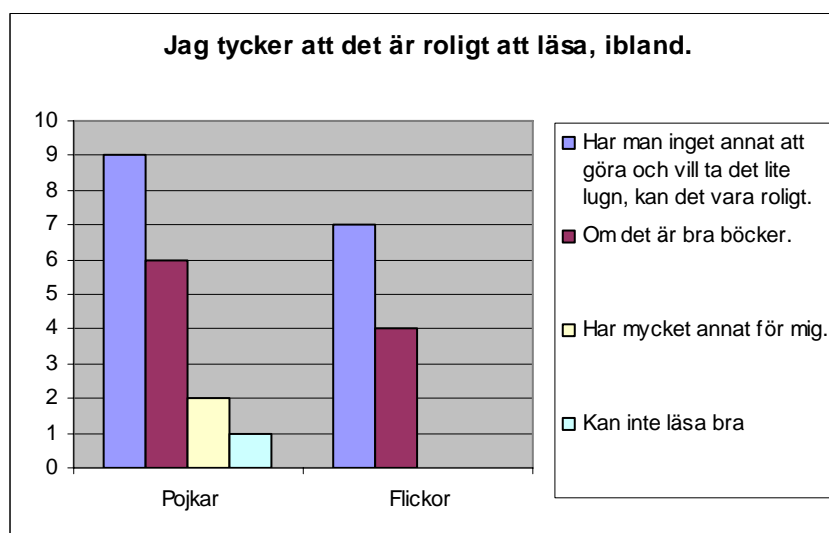
Internt bortfall: Det var en elev som inte besvarade frågan.

Många av eleverna tyckte att det var viktigt att läsa. Men tyvärr är fråga fyra lite ledande och vi vill verkligen lyfta fram elevernas intresse för läsning. Därför formulerade vi fråga fem, huruvida de tycker att det är roligt och intressant att läsa. Även här tyckte de flesta att det var roligt att läsa. Av pojkarna var det 27 st och av flickorna 32 st.

Det är intressant att titta på skillnaderna till orsakerna varför pojkar respektive flickor anser att det är roligt att läsa. Det är fler flickor som tycker att det är ”roligt och spännande” och det är endast flickor som antyder hur många bra böcker det finns att läsa. Men det är flest pojkar som menar att litteratur är en helt annan värld där man kan finna lugn och koppla av. Men det skiljer sig inte så mycket i själva antalet.

Det var 22 pojkar och 13 flickor som svarat ibland.

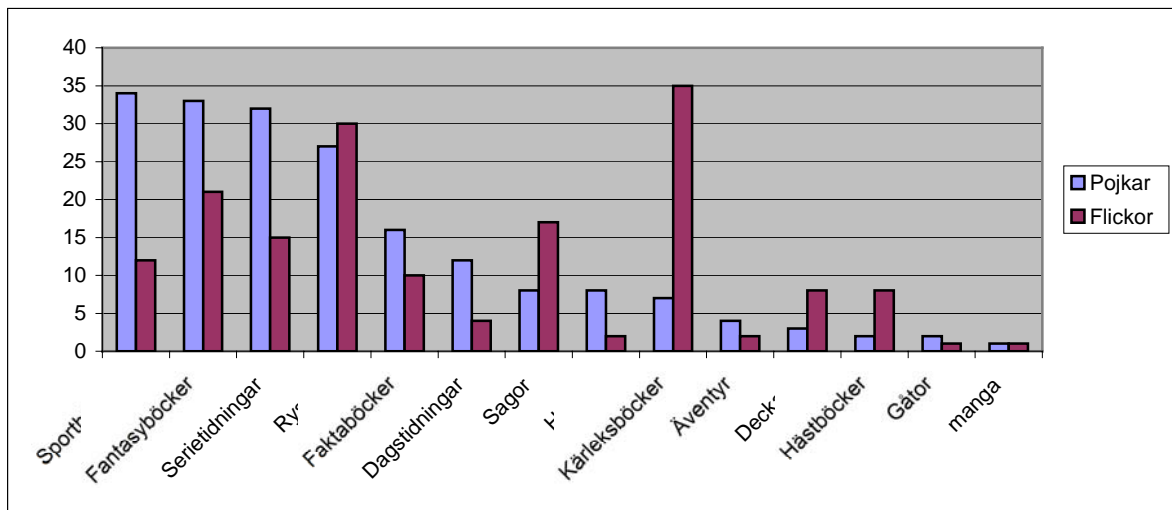

Fler pojkar har svarat ”ibland” på frågan: om de tycker att det är roligt att läsa. De flesta har angett orsaken att läsning kan vara roligt om man inte har något bättre för sig. Böckerna har stor betydelse för elevernas inställning till läsning.

Internt bortfall: 2st

När du läser, vad tycker du om att läsa då? Du får kryssa i flera alternativ.

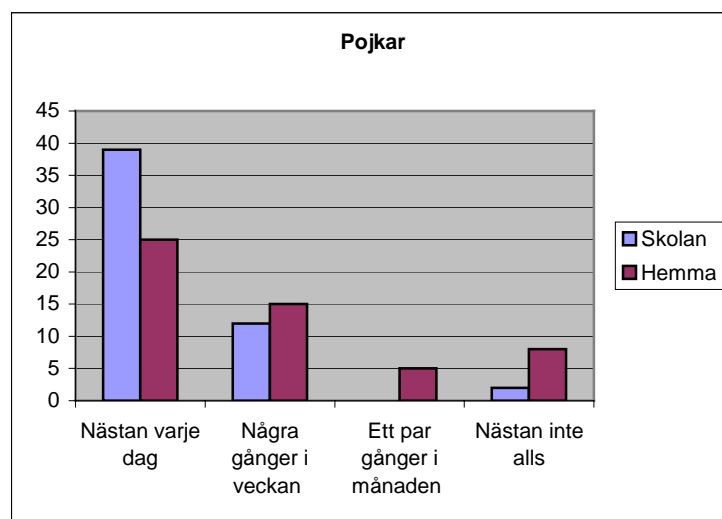
Vi ställde den här frågan för att se vad eleverna läser och hur stor spridning de har i sitt läsande.

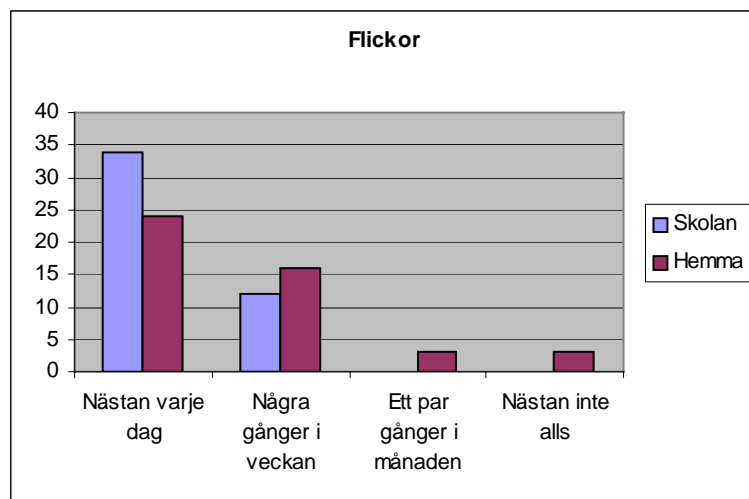

Intresset av olika genrer är stort hos båda könen men värderas olika. Pojkarnas fyra första val av böcker är sport, fantasy, serietidningar och rysare. En bit ner därefter hittar vi faktaböcker samt dagstidningar. Flickorna har lite mer spridning i sina val av genrer. Här står kärleksböcker på första plats medan det hos pojkarna först kommer på nionde plats. Rysare kommer på andra plats, men till antalet är det inte så stor skillnad mellan pojkarna. Det är färre flickor som läser fantasy och betydligt färre som läser serietidningar och sportböcker. En populär genre hos flickor är även sagor. Hos pojkarna är sagor inte alls lika omtyckta. Resultatet visar också att det inte finns någon genre som bara representeras av det ena könet.

Hur ofta läser du böcker i skolan och hemma?

Vi ville veta hur mycket tid eleverna lägger på sin läsning och om de gör det i skolan eller hemma.

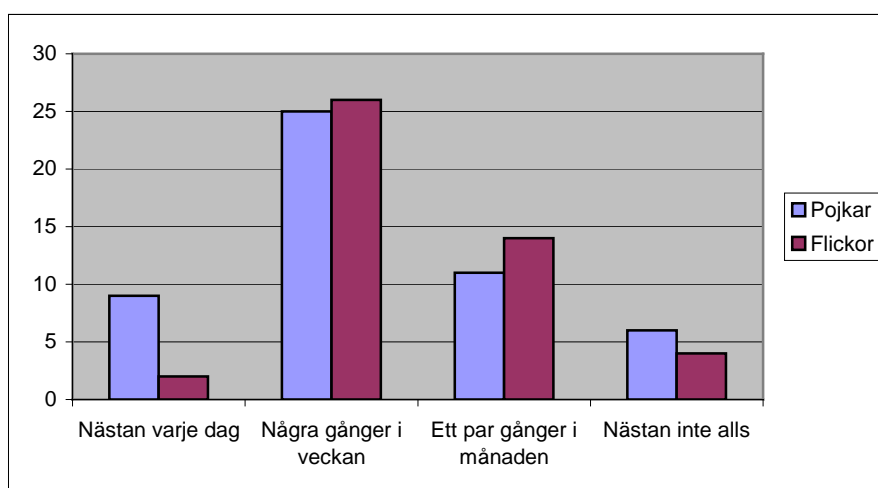

Återigen är det inte så stor skillnad mellan könen. Det är dock lite fler pojkar som läser varje dag, men vi vet inte vad de läser för sorts litteratur. I skolan läser eleverna varje dag men förvånansvärt många läser mycket hemma. Här kan vi urskilja ”icke-läsarna” eller de som inte läser ofta, som är mer representerade bland pojkarna. Det anser vi genom att tolka sista alternativet ”Nästan inte alls” där pojkarna har större antal.

Internt bortfall: En av eleverna hade inte besvarat frågorna och en annan elev hade kryssat i flera alternativ.

Hur ofta läser läraren högt för er i klassen?

Vi var även intresserade av hur läraren skapar läslust för eleverna. Högläsning är viktigt för att väcka elevernas intresse och visa på olika typer av genrer.

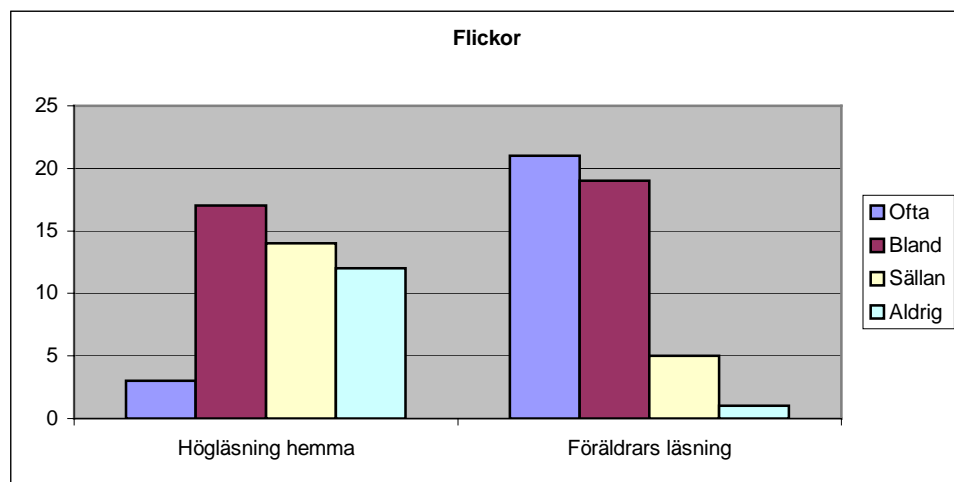
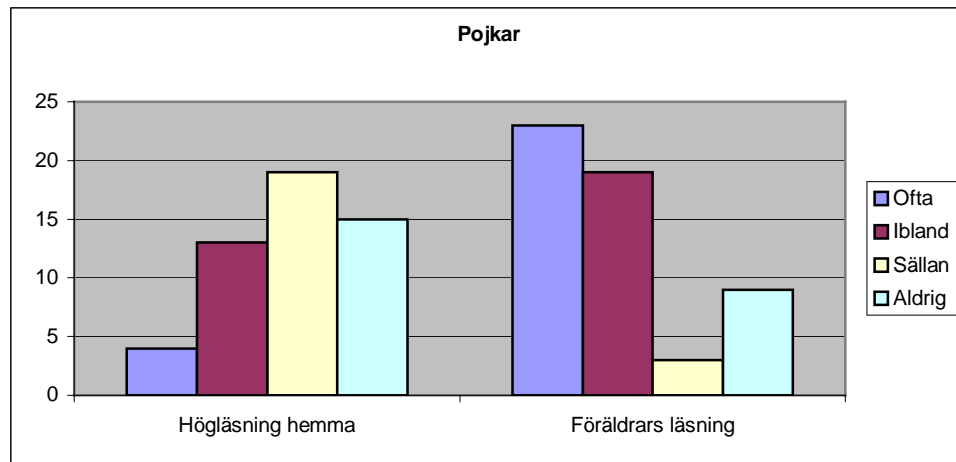

Lärarna läser relativt ofta för klassen.

Internt bortfall: Två av eleverna hade inte besvarat frågorna och en annan elev hade kryssat i flera alternativ.

Läser någon högt för dig hemma? & Läser dina föräldrar böcker?

Vi vill se hur föräldrarna och hemmet påverkar elevernas läsning, därför har vi sammanfört resultatet från fråga tio och elva.

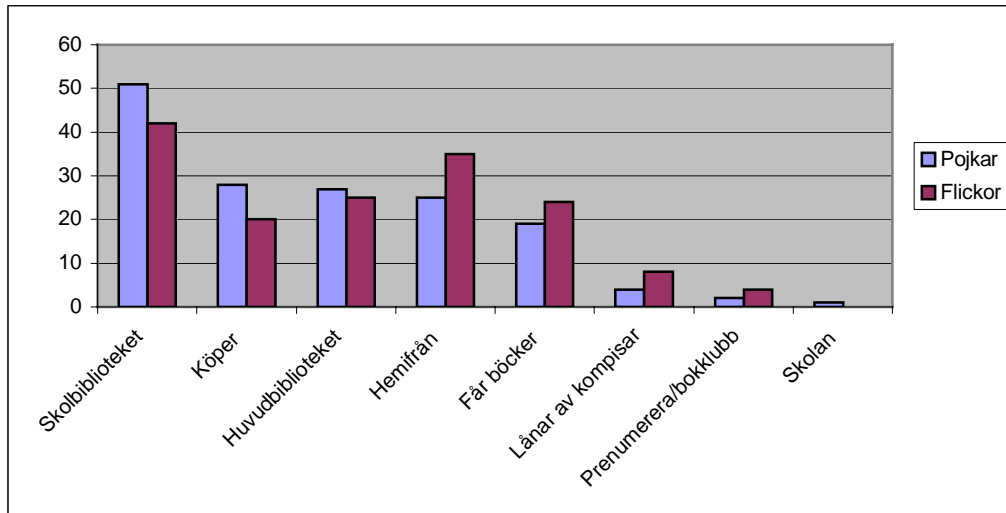

Här visar det sig att resultaten är ungefär likvärdiga. Det visar att båda könen får ungefär lika mycket eller lite stimulans för sin läsning. Det är något fler av pojkarnas föräldrar som enligt pojkarna aldrig läser böcker. När det gäller högläsning är det vanligare hos flickorna men det är inte en stor skillnad.

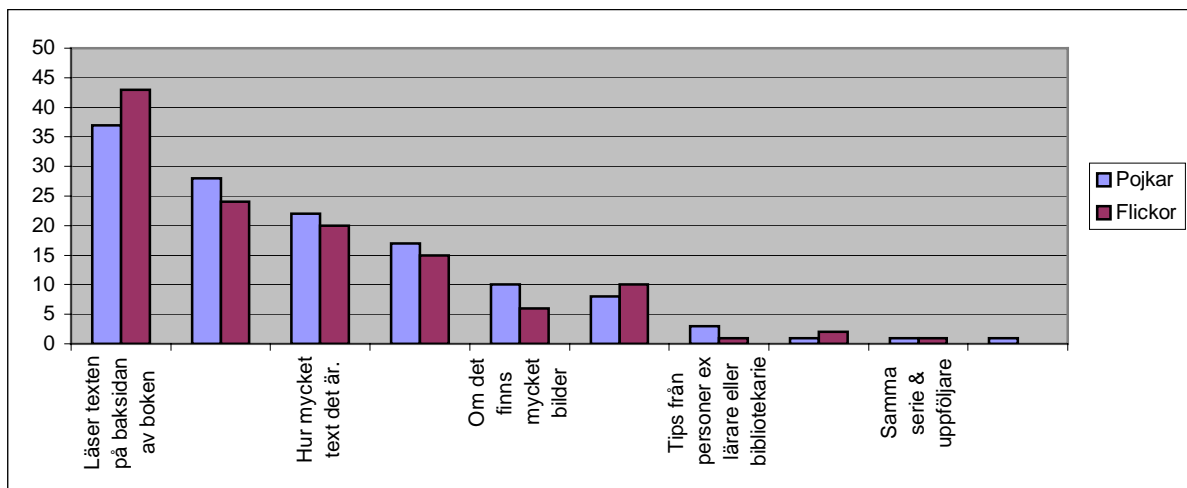
Internt bortfall: Tre av eleverna hade kryssat i flera alternativ.

Hur får du tag på böckerna du läser? & Vad tittar du efter när du väljer böcker? Du får kryssa i flera alternativ.

Återigen vill vi se på elevernas läsintresse genom att lyfta fram de faktorer som vi tror kan påverka. Här handlar det om hur de införskaffar sina böcker och vad som styr valet. Därför har vi valt att sammanföra resultatet från fråga tolv och tretton. De alternativ som eleverna själva skrev har vi lagt till med våra egna.

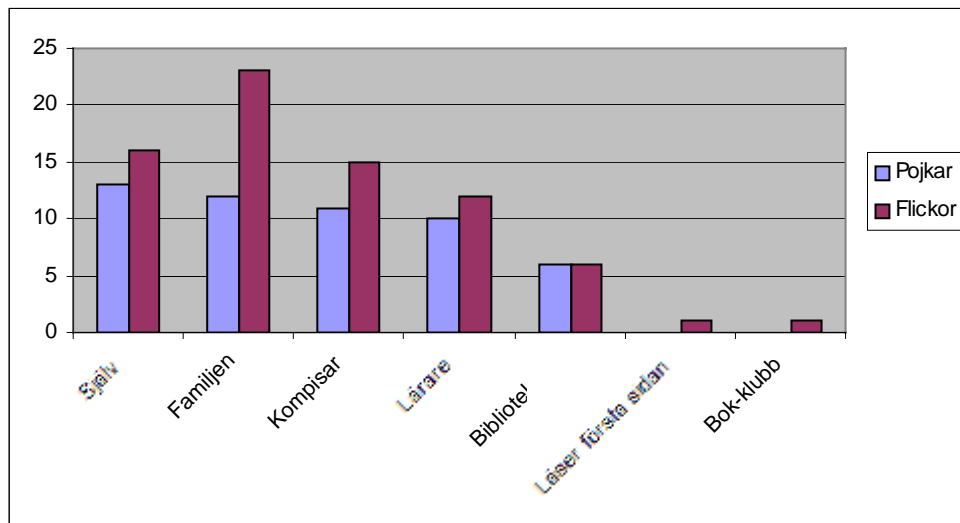
Fråga 13 berör vad de tittar efter när de ska välja sin litteratur. De alternativ som eleverna själva skrev har vi lagt till med våra egna.

Det vanligaste sättet att få tag i böcker är att låna genom skolbiblioteket. Det är vanligare för pojkar än flickor. Pojkarna köper oftare böcker, medan flickorna lånar hemifrån eller får böcker. Lika vanligt hos båda könen är det att låna från huvudbiblioteket. När eleverna ska låna/välja bok är det vanligaste sättet för båda könen att läsa texten på baksidan av boken, men det är mest flickor som använder sig av det. Resterande är likvärdigt förutom att diagrammet visa att framsidan och bilder är mer avgörande för pojkarna.

Vem ger dig tips om vilken bok du ska läsa?

Frågan var ganska öppen och vi ville se vem som påverkade pojkarna respektive flickorna i valet av bok. Många har svarat med flera alternativ.

Här kan man tydligare se hur familjen och sociala förhållanden påverkar flickorna. Pojkarnas resultat är svårt att tyda eftersom det är så få som har besvarat frågan och därför är det svårt att göra jämförelser mellan könen. Det finns ingen stor skillnad mellan pojkarnas alternativ, de är likvärdiga.

Internt bortfall: De 17 bortfallen beror på att eleverna svarat ”vet ej” eller ”ingen”. Det var flest pojkar som inte gav något giltigt svar.

Har du något mer som du vill berätta om din läsning utav böcker?

Här fick vi inte fram någon relevant information för vår enkätundersökning.

5.1.1 Enkätsammanfattning

Sammanfattningsvis kan vi utifrån vår enkät inte urskilja några större skillnader mellan pojkars och flickors läsning vad gäller skönlitteratur. Men däremot visar undersökningen vissa tendenser åt hållet att flickor läser mer. Läsningen prioriteras efter ”att umgås med vänner” och fritid, dock prioriteras läsningen lite högre av flickorna. Det är även fler flickor som menar att de tycker att det är roligt att läsa, medan pojkarna gör det om tillfälle bjuds. Hemmet har stor betydelse för elevernas läsning och vi blev förvånade att skillnaden mellan hur mycket de läser i skolan och hemma inte var stor. Det gör att miljön i elevernas omgivning får stor betydelse. Många av pojkarna som läser litar på sin egen förmåga vad gäller val av böcker, medan flickorna snarare vänder sig till sina vänner för tips. Flickor påverkas mer av sociala förhållanden i stort, utifrån enkätens svar. Val av genrer skiljer också de båda könen åt och de mer feminina genrererna kommer långt ner på pojkarnas lista. Däremot kunde enkäten visa på en viktig skillnad mellan de båda könen. Vi kunde urskilja var någonstans vi hittar icke-läsarna. Det är övervägande pojkar som inte läser alls, eller definierar sin läsning som näst intill obefintlig.

5.2 Intervjuszvaren

Lärarna vi har intervjuat har vi valt att namnge som A,B,C och D. Eftersom svaren utav de fyra intervjuerna var så pass lika har vi valt att sammanställa dem i en gemensam sammanfattning.

Intervjun påbörjades med två bakgrundsfrågor för att få information om lärarnas olika erfarenheter. De fyra intervjuade har arbetat som lärare allt ifrån tre till trettio år. Deras utbildningar skiljer sig inte så mycket åt. Den vanligaste inriktningen bland lärarna är matematik/naturkunskap. En av lärarna är svenska/SO-lärare, vilket även är ämnen som de övriga har behörighet i.

Hur viktigt anser du att det är att inkludera skönlitteratur i undervisningen gentemot andra ämnen?

Alla fyra lärarna anser att skönlitteratur är ett jätteviktigt inslag i undervisningen. Lärare A ser det precis lika mycket som ett ämne som de övriga på schemat. Hon menar att böcker ger oss en chans att få uppleva världen och dess olika kulturer, utan att behöva lämna soffan. Böcker förmedlar kunskaper som gör att du blir allmänbildad och lär dig otroligt mycket. Det är en förmån på alla sätt och vis att lära känna denna värld och det är det hon vill att hennes elever ska upptäcka och få uppleva. Lärare B är väldigt lik lärare A i sitt sätt att tänka kring läsning av skönlitteratur. Hon anser att det är väldigt viktigt att barn får tillfälle att läsa så mycket som möjligt. Båda lärarna är storläsare och de vill ge eleverna upplevelsen och den härliga känslan av hur det är att läsa böcker. Lärare C anser också att skönlitteratur är ett betydelsefullt inslag, men att det är svårt att få till det bra och att få en röd tråd igenom hela undervisningen. Hon anser att det är viktigt att läsa relationsböcker, för att på ett bra sätt prata om känslor och liknande. Lärare D är inne på samma tankesätt som de övriga och vill i synnerhet skapa en upplevelse för eleverna när de läser. Hon vill att de ska få använda fantasin, framförallt i ämnena historia/religion.

Anledningen till att lärare A vill att de ska läsa så mycket i skolan är att hon vill att de ska komma in i läsandets värld. Hon vill hjälpa dem att skapa ett intresse för böcker så att de även börjar läsa hemma utanför skolans ramar. Ett intresse som kan vara ett alternativ till övriga aktiviteter på deras fritid där de får chans till att slappna av. Detta är även något som de övriga lärarna instämmer med på olika sätt.

Hur väcker du elevernas läsintresse och lust för skönlitteratur? & Hur arbetar du med skönlitteratur i din undervisning?

Högläsningen är ett stående inslag i undervisningen för alla lärarna, mer eller mindre. För lärare A blir det oftast en kvart innan rasten som en liten fruktstund. Det skapar en lugn stund för eleverna. Boken som hon väljer för högläsning brukar hon låta ingå i en serie. Det gör att om eleverna tycker boken verkar bra kan de välja en liknande att läsa själva. Annars när hon väljer bok tänker hon på att presentera olika genrer med infallsvinklar utifrån olika typer av genusperspektiv, t.ex. sportböcker som handlar om flickor. Lärare C använder sig inte längre utav högläsning eftersom eleverna efter halva höstterminen hellre ville läsa själva. Men när hon valde bok för högläsning ansåg hon inte att själva boken spelade så stor roll. Istället vill hon visa eleverna hur man kan använda böcker, t.ex. låta dem njuta av den lugna stunden.

Medan hon läser högt försöker hon skapa en mysig stämning bl.a. med att tända ett ljus. Hon försöker även berätta hur man känner när man läser och förklara hur mycket böcker har att erbjuda.

Tystläsning är också något som existerar i varje klass. Lärare C har valt att schemalägga tiden för tystläsning tre gånger i veckan. Tiden är förlagd en halvtimme direkt på morgonen och oftast när skolbiblioteket är öppet. Tystläsning innebär att eleverna sitter på sina platser och läser i lugn och ro, samt att de får chans att låna nya böcker. De övriga tre lärarna har istället valt att ha det som ett vardagligt inslag i undervisningen. Tiden för läsningen varierar under dagen, men lärare C är noga med att eleverna läser en liten stund direkt på morgonen. Både lärare A & C menar att det är ett lugnt och rofyllt sätt att börja dagen med. Överhuvudtaget är "tystläsning" ett sätt att få eleverna att komma ner i varv och skapa en lugn stund för dem.

Lärare A och C använder skönlitterära böcker som läsläxa men på olika sätt. Lärare A låter sina elever själva välja sina böcker. Ibland får de ta med sin bok och berätta för de andra vad den handlar om. Det är för att tipsa de övriga klasskamraterna. När de läst ut en bok för de in det i en läsjournal. I lärare C: s klass läser flickorna och pojkarna två olika sorters böcker. Flickorna respektive pojkarna har enskilt bestämt vilken slags bok de vill läsa. Två gånger i veckan har de läsläxa i dessa böcker. Gruppvis samlas de i soffan för att läsa högt och diskutera boken. Mest går man igenom svåra ord men även handlingen för att se om de har förstått. Lärare B & D har nästan läsläxa varje dag. De har en gemensam läsebok, men ibland kan de få läsläxa ifrån en egen vald skönlitterär bok.

Ett arbetssätt som skiljer lärarna åt är huruvida de använder sig av recensioner eller inte. Lärare A förklarar att de förr skrev recensioner som samlades i en gemensam pärm. Men tyvärr så fungerade det inte så bra för att eleverna behövde för mycket hjälp och det tog för mycket tid. Lärare B och D har som regel att varje elev som läst ut en bok får skriva en kort recension och muntligt berätta och tipsa de andra kamraterna i klassen. Lärare D låter även eleverna själva dramatisera. Hon utmanar även eleverna, genom att på olika sätt få dem att läsa skönlitteratur, med att registrera antalet lästa böcker eller för att uppnå ett rekord. Tidigare har även lärare C låtit klassen recensera på samma sätt, men samlat dem tillsammans genom att bilda en larv av recensionerna. Ambitionen är att göra något liknande igen eftersom hon märkte att eleverna blev väldigt sporrade till att läsa böcker. Lärare C:s tillhörande skola brukar anordna en bok-vecka som går ut på nästan samma sak men att man tävlar mellan klasserna.

Två av lärarna; B och D, brukar arbeta utifrån en skönlitterär bok som alla i klassen får i uppgift att läsa, gemensamt eller i grupp, och göra olika uppgifter utifrån boken. Det komplicerade med uppgiften är att för vissa elever kan boken vara för svår. Problemet är att hitta en bra bok som passar för alla, men de försöker anpassa det så gott det går. Eleverna tycker att det är roligt att jobba på detta sätt. Lärare B brukar läsa in sig på olika böcker och presentera dem för eleverna i form av teater eller muntligt berättande. Det är något som eleverna älskar, enligt läraren. Lärare D har samma arbetssätt men det som är annorlunda är att hon låter barnen dramatisera någon form av berättelse eller saga. Ibland brukar lärare C arbeta med svenska författare. Hon läser även böcker för eleverna för att de ska få inspiration till att skriva egna berättelser. Eleverna producerar nästan en berättelse var i veckan. Men hon påpekar att hon arbetar med flera genrer för att visa eleverna en variation och hon försöker även presentera böcker som tilltalar elevernas intresse.

Nu håller de t.ex. på med ett projekt om spökhistorier där eleverna själva får skriva egna berättelser. Innan har hon läst några historier högt som inspiration. En viktig synpunkt som lärare C tar upp är vikten av att informera föräldrarna. Hon brukar trycka på hur viktigt det är med läsningen för föräldrarna på föräldramötena.

Klasserna utnyttjar biblioteket mycket på skolan. De brukar även göra studiebesök på huvudbiblioteket som ligger i närheten.

Vad är det som styr ditt arbetssätt i detta sammanhang?

Lärare A ser läsningen som hjälp i det övriga skolarbetet, som att utveckla sitt tänkande och sitt språk. Om det fanns mer tid och övrig personal till hand skulle hon utveckla sitt arbete mycket mer. T.ex. skulle en fast bibliotekarie underlätta arbetet med att hjälpa eleverna att välja bra böcker och med hjälp från flera lärare skulle det vara lättare att genomföra olika temaarbeten inom området.

Lärare B vill att eleverna får en bättre läsförståelse, därför låter hon eleverna läsa så mycket så möjligt. Hon ger eleverna olika uppgifter för att träna läsförståelsen. Det kan t ex vara frågor på texten eller ett samtal med eleverna. Men att även njuta och läsa får man inte glömma.

Det är två ord; kontinuitet och variation som styr lärare C. Hon vill att läsning ska finnas med regelbundet på schemat, eftersom det tillför undervisningen så mycket i det stora hela. Det hjälper till att utveckla språket genom att träna ordförståelse, stavning och läsa högt inför andra. Hon anser också att det är viktigt att eleverna inte blir enkelspåriga i sin läsning utan att de får testa på att läsa olika sorters böcker.

Här trycker lärare D på att språket är en väldigt viktig faktor och har en mycket stor betydelse i elevernas språk också i alla övriga ämnen. Därför jobbar de med skönlitteratur på olika sätt för att ge eleverna en förståelse och ett sammanhang i det som de läser. Eleverna skapar sig bilder i fantasin och därmed utvecklas en större nyfikenhet.

Vad bör eleverna läsa? & Vem väljer vad som skall läsas?

Lärarna definierar begreppet skönlitteratur på olika sätt. Det som skiljer dem åt är synsättet på vad som är tillåtet att läsas i skolan. Här tycker lärare B att eleverna bör läsa alla olika sorters genrer. Hon anser att det till och med är bättre att eleverna läser serietidningar än inget alls. Hennes mål är att skapa läslust hos eleven, så att han/hon tar med sig det under hela livet. Kan de inte behärska språket blir allt så mycket svårare för dem. Även lärare C låter eleverna få välja fritt vad de ska läsa men hon försöker hålla uppsikt så att de läser varierande litteratur utifrån olika genrer. Lärare A och D har en snävare tolkning av vad som är skönlitteratur. Lärare A är noga med att de ska läsa just skönlitteratur och inte faktaböcker. Hon definierar begreppet skönlitteratur med ”berättelseböcker”. Eleverna har ganska fria möjligheter till vad de vill läsa inom ramen skönlitteratur. Men om de vill läsa när det blir tid över på schemat är valet helt fritt. Lärare D låter eleverna få läsa allt men i skolan är det endast skönlitteratur som gäller. Det är bra att eleverna läser allt möjligt men för att skapa ett flyt i språket och få större förståelse är det skönlitteratur de skall läsa, enligt läraren.

Samtliga elever väljer oftast själva vad de vill läsa. Till hjälp har de bibliotekarien och läraren som stöd. Till varje klass kommer en bibliotekarie ut några gånger per termin för att presentera nya böcker. Hon brukar även ha med sig en ”boklåda” med nyheter, som eleverna kan låna. Lärare A anser dock att skolbiblioteket har för få öppettider i veckan. Därför lånar hon själv böcker till klassrummet så att det alltid ska finnas något att läsa för eleverna. De ligger framme på bänken vid tavlan så att eleverna alltid kan låna och bläddra i dem.

Följdfråga: Märker du någon skillnad på pojkars och flickors läsning?

Lärare C anser att flickorna läser mer än pojkarna i klassen. Hon tror att det beror på att det är ett större utbud för flickor. Det finns pojkar som älskar att läsa och så finns det de som hatar det. Något mellanting menar hon är väldigt ovanligt. Lärare B anser att läsförståelsen är mycket viktig för eleverna och enligt henne framförallt för pojkar. Därför jobbar hon mycket med skönlitteratur för att även lära eleverna att läsa mellan raderna.

5.2.1 Intervjusammanfattning

Alla fyra lärarna anser att skönlitteratur är ett jätteviktigt inslag i undervisningen. De vill hjälpa eleverna att skapa ett intresse för böcker så att de även börjar läsa hemma och utanför skolans ramar. Två av våra intervjuade lärare är storläsare, och vill ge eleverna upplevelsen och den härliga känslan av hur det är att läsa böcker. Högläsning är mer eller mindre ett slående inslag i undervisningen bland alla fyra lärarna. Tystläsning är också något som existerar i varje klass. Som läsläxa får vissa av eleverna en skönlitterär bok, andra får läsläxa från vanliga läsläxböcker. Ett arbetssätt som skiljer lärarna åt är huruvida de använder sig av recensioner eller inte. Vissa lärare har metoden att eleven ska skriva en recension efter varje utläst bok, men det är ofta något som prioriteras bort. Andra lärare utmanar eleverna genom att på olika sätt få dem att läsa skönlitteratur, med att registrera antalet lästa böcker för att uppnå ett rekord. Vad som styr lärarnas arbetssätt är olika. Läsningen är som hjälp i det övriga skolarbetet för att utveckla sitt tänkande och sitt språk. Lärarna sätter stor vikt vid att eleverna får en bättre läsförståelse. Men de definierar begreppet skönlitteratur på olika sätt. Några anser att serietidningar, faktaböcker och annan informationslitteratur, inte är skönlitteratur. Det som skiljer dem åt är synsättet på vad som är tillåtet att läsas i skolan. Vissa anser att det är bättre att eleverna läser all möjlig litteratur än ingen alls. Andra anser att endast skönlitteratur bör läsas i undervisningen, för att stimulera språket och tänkandet. En av våra intervjuade anser att flickor läser mer än pojkar och att det beror på att utbudet för flickor är större. En annan lärare är inne på samma spår och menar att läsförståelsen är mycket viktig att träna och särskilt för pojkar, eftersom de läser mindre.

6. Diskussion & slutsatser

Här följer vår diskussion med våra slutsatser. Litteraturen vi har använt är av relativt aktuell forskning inom området läsning och genus. Tyvärr finns det inte tillräckligt med forskning som är inriktad på skillnaderna mellan pojkars och flickors läsning av skönlitteratur. Vi har därför studerat allmän information om skillnader i pojkars och flickors läsvanor för att på bästa möjliga sätt tolka och se helheten. Utifrån vårt resultat hoppas vi därmed kunna dra relevanta slutsatser.

Vår enkät inriktar sig på varje enskild elev, oavsett kön. Det är varje elevs läsvanor och läsintresse som är i fokus. När vi analyserat vårt resultat utifrån enkäten delade vi upp svaren efter pojke eller flicka, eftersom vi var intresserade av skillnaderna mellan könen. Intervjuerna med lärarna kommer vi att behandla i frågeställningen som handlar om orsaker och påverkan.

6.1 Är det någon skillnad på pojkars och flickors läsvanor, specifikt när det gäller skönlitteratur?

Attityder till läsning och tilltro till sin egen förmåga är viktiga delar av läskompetensen. I vår undersökning har vi försökt urskilja skillnader i hur pojkar och flickor värderar och prioriterar sin läsning. Vi har utifrån diagrammen, i frågorna rörande elevernas fritid, kommit fram till att läsning prioriteras framför andra medier av flickor och likvärdigt med ”dator/TV-spel” av pojkar. Däremot värderas ”sport” och spendera tid med vänner före ”läsa och skriva” av båda könen. Det mest intressanta, som vi har kunnat avläsa utifrån diagrammet och tabellen i frågorna rörande fritid, är att flickor värderar läsning högre än pojkar på sin fritid. Det stämmer med resultatet från PIRLS-studie (2001), som visade en tydlig skillnad mellan pojkars och flickors läsning på fritiden. Möjligtvis är det en orsak till att flickor blir bättre läsare. Det beror på att flickorna antagligen läser mer på sin fritid eller prioriterar läsning framför andra aktiviteter. Lundberg (2003) poängterar vikten av att läsa på sin fritid för att bli en bra och intresserad läsare och detta passar väl in med flickorna i vår undersökning. Vi får däremot inte fram flickor som ”storkonsumenter” av böcker, som Wåhlin och Asplund Carlssons (1994) undersökning visar. Möjligtvis kan det vara ett tecken på att skillnaderna mellan pojkar och flickors läsvanor avtagit under åren som gått mellan deras och vår enkätundersökning. Vi har i litteraturgenomgången diskuterat kring flera teorier om varför flickor värderar sin läsning högre och hur det kommer sig att de är bättre läsare. Mansforsaren Connell (Kåreland 2005) diskuterar kring att skolämnet svenska och litteratur definieras som kvinnligt och det är därför flickor är bättre läsare. Inget i vår undersökning visar direkt på att pojkar har det kvinnliga synsättet på skönlitteratur. Antagligen beror det på att enkätens utformning gör att deras synsätt kring läsning ur ett genusperspektiv inte lyfts fram.

Enligt Lindö (2002) skapar barn tidigt idéer om varför man ska läsa och skriva. Vår enkät visar att både pojkar och flickor förstår att det är viktigt att kunna läsa. Många av deras kommentarer visar tydligt att de förstår läsandets betydelse för deras framtida utveckling. Johansson Vasberg (2001) trycker på att läs- och skrivkunnigheten har en avgörande betydelse inom all undervisning. Vårt resultat visar att både pojkar och flickor är medvetna om detta och anger det som största orsak till varför det är viktigt att kunna läsa. Däremot har vi här noterat tendenser till det maskulinitetsforskarna Heywood och Mac an Ghail (1996, i Kåreland, 2005) tar upp kring det manliga grupptricket i skolan. Pojkarna i vår enkät väljer att omvandla den så kallade ”kvinnliga sysselsättningen” läsning till ett behov vid bilkörning.

Läsglädjen ger en effektiv inverkan på läs- och skrivundervisningen (Johanesson Vasberg, 2001). Många av pojkarna, men fler av flickorna, svarade att de tycker att det är roligt att läsa. Överhängande antalet av flickorna förklarade med att ”De tycker att det spännande och roligt att läsa”. Det var även bara flickorna som förklarade att det var roligt att läsa för att ”det finns så många bra böcker”. De förmedlar en positiv inställning till skönlitteratur. Vi blev dock lite förvånade över att så många av pojkarna uttryckte att det är roligt att läsa och några hade förklaringen ”man kommer in i en annan värld och får veta vad som händer”. Här tycker vi att vi kan ana ett läsintresse hos pojkarna, trots att de kanske inte värderar läsningen lika högt som flickorna. Det stämmer väl in på Millards (1996, i Kåreland, 2005) teori om att för mycket fokus läggs på hur könen värderar läsning och inte ser att ett läsintresse finns hos båda könen. Frågan är i så fall varför pojkarnas läsintresse inte stimulerar pojkarnas läsning så att de utvecklas som läsare i samma takt som flickorna? Det var dock många pojkar, 22/54, som svarat att de tyckte att det var roligt att läsa, ibland. Många menade på att läser gör man om man inte har något annat för sig, som då går före. För både pojkar och flickor som svarat ”ibland” är bokens betydelse och dess innehåll viktig, liksom om det finns tid över för läsning. Troligen har dessa elever antingen inte kommit så långt i sin läsutveckling eller inte fått den stimulans som krävs för att upptäcka njutningen med läsning (Johanesson Vasberg, 2001). Johanesson Vasberg förklarar (2001) att skönlitteratur visualiserar upplevelser, skapar fantasier som berör våra känslor. Kanske är det därför som så många pojkar gentemot flickor inte tycker att det är lika roligt att läsa, utan gör det endast om tillfälle infinner sig. Mansforskaren Connell (i Kåreland, 2005) diskuterar kring att ämnet svenska och litteratur är känsloladdat, vilket inte passar pojkars sätt att vara. Han menar även att pojkar vill ha fasta regler och skönlitteraturen handlar mer om att tolka utifrån sig själv. Det passar flickor i genomsnitt betydligt bättre.

Skönlitteratur är till stor hjälp i skolans arbete med att socialisera sina elever, enligt Längsjö och Nilsson (2005). Våra intervjuade lärare beskriver ofta hur de använder sig av böcker för att diskutera kring känslor, känsliga ämnen som t.ex. mobbing, i dramaövningar och för att få eleverna uppmärksamma på hur sociala relationer fungerar ute i samhället. I flera av frågorna i enkäten återkommer vännerna och familjens betydelse för flickorna. De befinner sig i betydligt fler sociala sammanhang än pojkar, som istället arbetar mer självständigt. Här finns kanske en förklaring till pojkars något avtagande inställning till litteratur och framförallt den skönlitterära. Millard (1996, i Kåreland, 2005) pratar om att pojkar och flickor befinner sig i helt olika läskulturer, eftersom pojkar hellre läser faktalitteratur. Möjligtvis är det svenska skolväsendet inriktat mestadels åt flickornas läskultur och tappar därmed pojkarna. PIRLS-studien (2001) har även visat att Sverige har den största könsskillnader när det gäller läsning bland de deltagande länderna. I vår studie är intresset av olika genrer stort hos båda könen, men värderas olika. Pojkarnas fyra första val av böcker är sport, fantasy, serietidningar och rysare. En bit ner därefter hittar vi faktaböcker samt dagstidningar. Flickorna har mer spridning i sina val av genrer. Här står kärleksböcker på första plats medan det hos pojkarna först kommer på nionde plats. Rysare kommer på andra plats men till antalet är det inte så stor skillnad mellan pojkarna. Det är färre flickor som läser fantasy och betydligt mindre antal som läser serietidningar. En populär genre hos flickor är sagor. Hos pojkar är sagor inte lika omtyckt. Resultatet som vår enkät får fram stämmer väl överens med litteraturen i litteraturgenomgången. Återigen intygar vårt resultat, enligt Millard (1996, i Kåreland, 2005), att pojkar och flickor lever i olika läskulturer, dock inte så tydligt som Millard (1996, i Kåreland, 2005) vill framställa det. Både pojkar och flickor har satt fantasy och rysare bland de fyra populärast genrererna. Det stämmer väl överens med Appleyard (1996, i Kåreland, 2005), som menar att för barn i ”slukaråldern” är äventyrsgenren mest intressant.

Flickorna har däremot satt kärleksböcker högst upp på listan medan pojkarna väljer att placera genren väldigt lågt. Millard (1996, i Kåreland, 2005) visar på att pojkar har ett tydligt motstånd för relationsböcker och det faller väl med vårt resultat. Återigen visar sig pojkars svårighet att hantera känslor som istället blir ett hinder i deras läsning av skönlitterära böcker. Därför koncentreras deras läsning endast på äventyrsgenren inom skönlitteraturen och de väljer istället olika typer av faktalitteratur. PIRLS-studien (2001) pekar på att pojkar hellre läser faktalitteratur. Vi kan utifrån vår enkät avläsa att pojkar tycker om att läsa faktaböcker, samtidigt som de har äventyrsgenren som en av sina favoriter. I vår litteraturgenomgång tar vi upp Appleyards (1996, i Kåreland, 2005) teori om att barn läser böcker som motsvarar sitt eget kön. Det är inget som vi kan utläsa utifrån den aktuella frågan i enkäten. Men han fortsätter med att förklara att barn söker sig till personer i litteraturen som stämmer överens med dem själva, eller som de skulle vilja vara. Vi tolkar det som att valet av litteratur inte endast behöver styras av könets motsvarighet, utan även de värderingar som styr hur könen ska agera manligt eller kvinnligt. Vi anser att pojkar inte kan identifiera sig med kärleksböcker. De väljer därför att inte läsa dem och det motståndet visar vårt diagram i resultatet. Flickorna i vårt resultat har däremot inga svårigheter att läsa i äventyrsgenrer, som vi anser uppfyller de intressen som räknas till manliga. Millard (1996, i Kåreland, 2005) konstaterar att valet av litteratur hos könen påverkas mycket av samhällets syn på vad som är typiskt manligt och feminint. Hon pekar också på att det är mer accepterat för flickor att agera könsöverskridande, så även i läsningen.

Vi har i vår utbildning förstått det som att de flesta "icke-läsarna" finns bland pojkar. Detta fenomen är något som kommunikationsforskarna Johansson Smaragdi och Jönsson (1996, i Kåreland, 2005) bekräftar i sin studie. "Icke-läsarna" visar sig tydligast i vår enkät under frågan: "Hur ofta läser du böcker i skolan och hemma?". Två pojkar har svarat att de nästan inte alls läser i skolan och 8 av 54 har svarat att de nästan inte läser alls hemma. Det är endast tre flickor som svarat att de nästan inte alls läser hemma. Flickor har positivare tilltro till sin förmåga när det gäller läsning, enligt PIRLS (2001), och det kan man notera i diagrammet för frågan i vårt resultat. Vårt resultat bekräftar därmed tidigare forskning rörande att "icke-läsarna" finns bland det manliga könet. Däremot bekräftar inte diagrammet att flickor skulle vara bättre läsare eller mer intresserade, som mycket av forskningen som vi har behandlat i vår litteraturgenomgång hävdar. Det är nämligen nästan lika många pojkar som flickor som anser att de läser varje dag, både i skolan och hemma.

Hemmiljön är en viktig faktor i elevernas läsande. Vi tittade på om hemförhållandena skiljer sig för pojkar och flickor och om deras respektive läsning påverkas. Enligt pojkarna läser de mycket hemma och har läst ut lika många böcker som flickorna. Det intressanta här hade varit att lyfta fram vilken sorts litteratur det handlar om. Frågan är om det faktiskt rör sig om skönlitterära böcker? Tyvärr kan vi inte utläsa det i vårt resultat. Vårt resultat visar att flickor får mer litteratur hemifrån, medan pojkar lånar och köper. Det skiljer sig från Wåhlin och Asplund Carlssons (1994) resultat, som visar att det var vanligast för både pojkar och flickor att läsa böcker hemifrån. Flickor blir, enligt vår undersökning, mer omgivna av passande litteratur än pojkar och får då fler tillfällen att stimulera sin läsning. Det ger enligt Johansson Vasberg (2001) tillfälle för läsutveckling och pojkarna halkar då efter. Millard (1996, i Kåreland, 2005) hävdar i sin forskning att det är modern i familjen som läser mest. Vi tror därmed att vi kan dra slutsatsen att många av barnen omges av "kvinnlig litteratur" i sin hemmiljö och därför är det flickorna som mest använder sig av böcker hemifrån. Flickorna har också svarat att det är hemifrån som de får mest tips om vilken litteratur som de ska läsa.

Det blir de sociala förhållanden som styr en del av flickornas bokval. Millards (1996, i Kåreland, 2005) forskning tyder på att flickor använder sig av tips från andra, medan pojkar är mer självständiga. Vårt diagram i resultatet, rörande vem som tipsar om litteratur, visar tyvärr inte pojkarnas självständighet så tydligt. Men det var många av dem som inte besvarade frågan. Skolbiblioteket är viktigt för båda könen när det gäller att hitta läsbar litteratur och det visar sig även i Wählin och Asplund Carlssons studie (1994). Liksom i deras undersökning kommer i vårt resultat "att låna av kompisar" långt ner på pojkarnas lista. Men det är intressant att notera att flickorna i vårt resultat får mer böcker och pojkar köper istället. Här anser vi att omgivningen uppmuntrar flickors läsning mer eftersom de ger flickor böcker. Samtidigt får de vuxna därmed uppsikt över vilken sorts litteratur flickorna läser, vilket är viktigt enligt Kåreland (2001). Pojkarna avgör återigen mer självständigt vilken sorts litteratur de väljer att läsa och enligt forskning och vår undersökning bör det naturligt bli litteratur som faller med deras intressen. Vill säga inte så mycket skönlitteratur.

6.2 Hur påverkas pojkars och flickors läsvanor av deras närmiljö, skolan och hemmet?

Inledningsfrågorna rörande favoritbok osv. besvarades av samtliga elever. Det tyder på att någon form av läsintresse har börjat utvecklas hos alla eleverna, enligt Millard (1996, i Kåreland, 2005). Vi blev dock lite förvånade över att eleverna har så många aktiviteter runt omkring sig. Detta kan vara en orsak till att de inte hinner sitta ner, ta det lugnt och därför blir övriga sysselsättningar som t.ex. läsning lidande. I vår litteraturgenomgång är det enligt Kåreland en stor oro kring bokens ställning. Hon anser att den ter sig hotad i samhället av andra medier. Under 90-talet har TV-tittandet ökat på bekostnad av läsning enligt Kåreland (2001) och hon tar upp flera "aktiviteter" som påverkar läsningen negativt. Men vårt resultat stämmer mer överens med Brinks (2000) forskning som visar att andra medier inte har så stor påverkan som befarat. Vi blev nöjda över hur barnen använder sin fritid och att "sport" och "umgås med kompisar" prioriteras före läsning ser vi inte som något negativt. Det är hälsosamt för både kropp och själ att röra på sig. "Läsa/skriva" hamnade anser vi på en bra tredje plats för båda könen och det blev vi glatt överraskade av.

Vi frågade eleverna "Hur många böcker har du läst från och med sommarlovet till och med nu?", i skolan respektive hemma. Både pojkarna och flickorna visar på att de läser mycket hemma, vilket betyder att hemmiljön får en stor påverkan på deras läsning. Enligt undersökningen som PIRLS genomförde 2001 har svenska hem positiva förutsättningar för en god läsutveckling. Tillgången till litteratur är stor och högläsning är vanligt (PIRLS, 2001). Hälften av eleverna som besvarade vår enkät anger att de får litteraturen de läser hemifrån. Skillnaderna kring att flickor får det mer, har diskuterats i stycket ovan. Högläsning är vanligt för både pojkar och flickor, men vårt resultat visar att föräldrarna läser något mer för flickorna. I vår undersökning har vi även lyft föräldrarnas läsvanor. Kåreland (2001) diskuterar kring hur viktigt det är att föräldrarna visar det naturliga med att läsa i sin vardag. Barnen påverkas av föräldrarnas levnadssätt (Längsjö & Nilson, 2005) och inställning (Amborn & Hansson, 2002). Många av våra elever anser att deras föräldrar läser ofta och ibland, vilket stämmer överens med det PIRLS-undersökningen visar: att svenska föräldrar läser mest för nöjets skull av alla deltagande länder. Dock märks det en skillnad i att det är fler pojkar som i vår enkät svarat att deras föräldrar aldrig läser. De pojkarna saknar därmed den viktiga förebilden "läsaren" och det kan definitivt vara en orsak till deras minskade läsvanor mot flickornas. Det är ett av skolans viktigaste uppdrag att skapa möjligheter för elevernas språkutveckling (PIRLS, 2001) och ansvaret ligger mycket hos läraren. Lärarna som vi valde ut för intervju använder sig av liknande arbetssätt som PIRLS-studien (2001) fick fram kring hur svenska lärare arbetar med litteraturundervisning.

Två av våra intervjuade lärare är storläsare och vill ge eleverna upplevelsen och den härliga känslan av hur det är att läsa böcker. De kan med lätthet förmedla den positiva inställningen till böcker och läsning som Kåreland (2001) pekar på är viktig för en god läsutveckling. Samtliga elever i vår enkät visar att de förstått vikten av läsning. Men i följdfrågan huruvida de tycker att läsning är roligt får boken en stor betydelse, särskilt för pojkarna. Johanesson Vasberg (2001) menar att läraren har ett stort ansvar när de väljer ut böcker för elevernas självständiga läsning och Brink (2000) anser också att läraren bör ha god kännedom kring ungdomslitteraturen. Eftersom vårt resultat visar att bokens innehåll har stor betydelse för läsningen, framförallt för pojkarna, bör läraren lägga ner stor vikt vid att hitta passande litteratur till sina elever. Litteratur som stämmer överens med elevernas läsintresse så att deras lust bejakas.

Högläsning är vanligt i undervisningen hos alla de fyra lärarna. Brinks (2000) undersökning pekar dock på att högläsningen minskar när eleverna blir äldre. I vår enkät har eleverna svarat att högläsning förekommer några gånger i veckan. Högläsning skapar tillfällen för lärare att presentera olika genrer och väcka deras intresse för litteratur eller en specifik bok. Metoden används av samtliga intervjuade lärare. Björk och Liberg (1999) tar upp högläsning som metod, för att presentera litteratur, som exempel på hur man kan arbeta med skönlitteratur i skolan. Tystläsning är minst lika vanligt som högläsning. Björk och Liber (1999) pekar på att den dagliga läsningen i "bänkboken" är viktig, men något som är viktigare är att läraren intresserar och uppmärksammar vad eleverna läser. Intrycket vi har fått under våra VFU-perioder är att sin tystläsningsbok läser eleven ut, för att sedan börja med en ny bok. Möjligtvis använder läraren sig av recensioner för att få eleverna att tänka efter kring vad de läst. Syftet med tystläsning verkar ofta handla om att få eleverna att varva ner och få lite lugn och ro, enligt många av de intervjuade lärarna. Att förmedla lugnet med att läsa skönlitteratur kommer då fram, men tyvärr räcker inte alltid tiden till för att diskutera litteraturen med varje enskild elev eller i grupp.

Lärarna som vi har intervjuat definierar begreppet skönlitteratur på olika sätt. Serietidningar, faktaböcker och annan informationslitteratur räknas inte som skönlitteratur av vissa. Det i sin tur påverkar respektive lärares synsätt på vad som är tillåtet att läsas i skolan. Skolan ska enligt både läroplan och kursplan förmedla skönlitteratur. Det är i skolan eleverna får tillfällen att presenteras för olika genrer, som de kanske inte skulle komma i kontakt med. Övrig litteratur läser de ändå på fritiden och stimuleras därmed litterärt på båda hållen. Men genom att inte tillåta läsning av t.ex. faktaböcker i skolan kan läraren ta död på läsintresset för de elever som inte tycker om skönlitteratur. Forskning och vår enkät visar delvis att det är pojkarna som väljer att läsa faktalitteratur. Lärares synsätt kan därmed vara en orsak till att pojkar läser mindre. Vissa anser att det är bättre att eleverna läser all möjlig litteratur än inget alls. Andra anser att endast skönlitteratur bör läsas i undervisningen, för att stimulera språket och tänkandet. Men många lärare försöker hitta en kombination mellan de olika perspektiven för att stimulera både intresset, men ändå utveckla den språkliga medvetenheten.

Läsmiljön är viktig och eleverna visar flera gånger i vår enkät hur mycket de läser i skolan och hämtar sin litteratur därifrån, t.ex. har många svarat att de får boktips från läraren. Skolan måste erbjuda sina elever en litterär miljö där tillfälle för läsning erbjuds och deras läsning måste uppmärksammas och diskuteras, vilket Johanesson Vasberg (2001) menar har betydelse för att utveckla ett intresse för litteratur. Skolbiblioteket är en utmärkt mötesplats och vårt resultat visar att eleverna hämtar sin litteratur mycket därifrån, särskilt pojkarna. Klasserna får ofta besök från biblioteket, enligt några av de intervjuade lärarna, eller gör själva studiebesök. Skolbiblioteket används flitigt.

Det bör poängteras att lärarna bör vägleda eleverna när de lånar böcker så att de får en spridning i sitt läsande (Johanesson Vasberg, 2001). Annars finns risken att eleverna fastnar i speciella genrer eller läser böcker av samma serie och breddar inte sin kunskapsutveckling.

6.3 Avslutande reflektioner

Vårt syfte med undersökningen var att urskilja om det fanns någon skillnad mellan pojkars och flickors läsvanor, framförallt av skönlitteratur. Mycket av forskningen som vi tagit del av i vår litteraturgenomgång talar för att det är definitiva skillnader mellan pojkars och flickors läsning. När det gäller skönlitteratur är skillnaderna ännu tydligare; flickor är både mer intresserade och värderar läsningen högre, samt är bättre läsare. Helhetsintrycket som vårt resultat visar är att skillnaderna inte är så stora som tidigare forskning pekat på. Det finns dock en liten skillnad och vi har i diskussionen försökt visa på vad det är i respektive köns läsning och omgivning som skapar den skillnaden. Vi har fått fram att flickor värderar sin läsning mer än pojkar på sin fritid och de tycker att det är roligare att läsa. Inget visar direkt på att tjejer läser mer eller är bättre läsare, däremot visar resultatet att ”icke-läsarna” finns bland pojkarna. Tidigare forskning menar att flickor läser skönlitteratur och pojkar faktaböcker. Vår undersökning visar dock ett relativt stort intresse för skönlitteratur hos pojkar. De höll sig visserligen till typiska manliga genrer, men det visar ändå på ett intresse för skönlitteraturen som inte stämmer överens med tidigare teorier. Vi blev förvånade att skillnaden mellan hur mycket eleverna läser i skol- och hemmiljö inte var så stor. Enkätens resultat lutar åt att flickorna får mer stöd hemifrån och har bättre förebilder. Överhuvudtaget visar flickorna ett större socialt samspel, vilket snarare skapar ett hinder i pojkarnas läsutveckling.

Skolan och lärarna har stor påverkan på både pojkars och flickors läsning. Lärarens synsätt på vad som innebär skönlitterär läsning tror vi skapar förutsättningarna för att skillnader uppstår mellan köns läsning. Om läraren räknar in genren informationslitteratur som skönlitteratur i undervisningen är chansen större att båda könen stimuleras i sitt läsande. Tiden för att hjälpa eleven att välja böcker och val av arbetssätt och metod för att presentera olika sorters litteratur är antagligen mer avgörande för pojkars läsning. Den slutsatsen grundar vi på att flickor hämtar tips från andra källor och därför har det inte lika stor påverkan på dem.

Lpo 94 upprepar gång på gång att varje enskild elev, oberoende av etnicitet eller kön, ska ha samma förutsättningar för sitt lärande. Men pojkars och flickors skillnader i läsningen har sitt ursprung i hela det samhälliga tänkandet kring vad som är manligt respektive kvinnligt. Kanske är det i samhällssynen som vi måste börja, men frågan är hur lång tid det tar att ändra? Skönlitteraturen är ett stort inslag i undervisningen, enligt Kursplanen i svenska. Men läraren måste först och främst utgå från elevernas läsintresse, oavsett genrer, och sedan stegvis introducera eleven in i skönlitteraturen med hjälp av varierande litteratur. Det finns skönlitteratur som intresserar pojkar och PIRLS- studie (2001) visar att svenska elever är bäst på att läsa skönlitterära texter, oavsett kön. Vi kan i vår undersökning visa på en minskning av skillnaderna mellan pojkars och flickors läsning. Det visar på en utveckling i skolan som tyder på att undervisningen i svenska och skönlitteratur börjar ta hänsyn till köns olika förutsättningar och behov. Men det vore intressant att utveckla forskningen och undersöka mer ingående vilka orsaker i samhället och i det sociala, som kan påverka skillnaderna i köns respektive läsning.

Källförteckning

Allard, Birgitta, Rudqvist, Margret & Sundblad, Bo. (2002). *Nya Lusboken*. En bok om läsutveckling. Stockholm: Bonnier utbildning.

Amborn, Helen & Hansson, Jan. (2002). *Läsglädje i skolan*. En bok om litteraturundervisning tillsammans med slukarålderns barn. Stockholm: En bok för alla.

Andersson, Bengt-Erik. (2001). *Som Man frågar får man svar*. En introduktion i intervju- och enkätteknik. Stockholm

Att läsa och skriva. Myndigheten för skolutveckling (2003).

Hämtat 18 december 2006, från

<http://www.skolutveckling.se/publikationer/publ/main?mainfest=publ&cmd=list>

Björk, Maj & Liberg, Caroline. (1999). *Vägar in i skriftspråket*. Tillsammans och på egen hand. Stockholm: Natur och kultur.

Johanesson Vasberg, Agneta. (2001). *Lyckas med läsning*. Läs- och skrivinläring i Nya Zeeland. Stockholm : Bonnier utbildning.

Kylén, Jan-Axel. (1994). *Fråga rätt*. Vid enkäter, intervjuer, observationer, läsning. Stockholm.

Kåreland, Lena. (2005). *Modig och stark eller - ligga lågt*. Skönlitteratur och genus i skolan och förskolan. Natur och Kultur, Stockholm.

Kåreland, Lena. (2000). *Möte med barnboken*. Natur och Kultur Uddevalla.

Lindö, Rigmor. (2002). *Det gränslösa språkrummet*. Om barns tal- och skriftspråk i didaktiskt perspektiv. Lund: Studentlitteratur.

Lundberg, Ingvar & Herrlin, Katarina. (2005). *God läsutveckling*. Kartläggning och övningar. Stockholm: Natur och kultur.

Längsjö, Eva & Nilsson, Ingegärd. (2005?). *Att möta och erövra skriftspråket*. Om läs- och skrivlärande förr och nu. Lund: Studentlitteratur

Läraryrket, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, Lpo 94

Nationalencyklopedin

Hämtat 19 december 2006, från

http://www.ne.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=sk%F6nlitteratur

PIRLS, Progress in International Reading Literacy Study. Skolverket. (2001).

Hämtat 18 december 2006, från

<http://www.skolverket.se/sb/d/253/a/367>

Sharan B, Merriam. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Översättning Björn Nilsson. Lund: Studentlitteratur.

Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur.

Trost, Jan. (2001). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur, andra upplagan

Wåhlin, Kristina & Asplund Carlsson, Maj. (1994). *Barnens tre bibliotek*. Läsning av fiktionsböcker i slukaråldern. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag.

Öhrn, Elisabet. (2002). *Könsmönster i förändring*. En kunskapsöversikt om unga i skolan. Stockholm: Skolverket.

Bilaga 1

Hej alla föräldrar!

Vi är två lärarstudenter som är inne på slutetappen på lärarutbildningen. I vår sista termin ingår det att skriva ett examensarbete. Vi har valt att göra en undersökning omkring påståendet: om det stämmer att flickor läser mer skönlitteratur än pojkar. Därför är vi intresserade av att ta reda på elevernas läsvanor och intresse för läsning av böcker.

Material till vårt arbete tänkte vi få fram genom enkäter och intervjuer av era barn. Här behöver vi ha ert samtycke till att era barn får lov att svara på enkäten och delta i vår eventuella intervju. Anledningen till att vi kontaktar er är att eleverna måste skriva sina namn och skola på enkäten. De kommer inte att nämnas i arbetet, utan det är till för vår skull så att vi kan urskilja vilka vi anser lämpar sig bäst för att intervjuas. Givetvis är deltagandet frivilligt och eleven kan när som helst avbryta sin medverkan. Sedan när vår uppsats är klar och godkänd kommer enkäterna att förstöras.

- Ja, vi samtycker till att vårt barn får delta i enkät- och intervjuundersökning.
- Nej, vi samtycker inte till att vårt barn deltar i enkät- och intervjuundersökning.

Föräldrarnas namn: _____

Elevens namn: _____

Tack på förhand!
Caroline och Maria

Bilaga 2

En undersökning om ditt läsintresse

Vi är två lärarstuderande som snart är färdiga lärare. Vi är lite nyfikna på flickors och pojkars läsvanor och läsintresse. Därför gör vi en undersökning om detta och hoppas att du vill hjälpa oss. Börja med att fylla i uppgifterna i rutan. Svara sedan på följande frågor så gott du kan.

Är du pojke eller flicka ?

Hur gammal är du? _____ år

Går i klass: _____ på _____ skolan.

Den bästa bok jag någonsin läst heter: _____

Min favoritbok just nu är: _____

1. Berätta om vad du tycker om att göra på din fritid.

2. Om du fick välja bland dessa fem aktiviteter i vilken ordning skulle du vilja göra dem? Skriv 1,2,3,4 och 5 i rutorna framför. Nummer 1 talar om vad du helst skulle vilja göra och nummer 5 vad du skulle välja sist.

- Sporta (exempel: fotboll, dans, rida)
- Sitta vid datorn (spela spel, chatta, surfa på nätet)
- Se på film eller tv
- Läs böcker eller tidningar
- Umgås med kompisar

3. Hur många böcker har du läst från och med sommarlovet till och med nu?

I skolan har jag läst _____ stycken böcker.

Hemma har jag läst _____ stycken böcker.

4. Tycker du att det är viktigt att kunna läsa?

- Ja, för att: _____
- Ibland, för att: _____
- Nej, för att: _____

5. Tycker du att det är roligt att läsa?

- Ja, för att: _____
- Ibland, för att: _____
- Nej, för att: _____

6. När du läser, vad tycker du om att läsa då? Du får kryssa i flera alternativ.

☐ Sagor	☐ Faktaböcker	☐ Sportböcker
☐ Serietidningar	☐ Fantasyböcker	☐ Kärleksböcker
☐ Hästböcker	☐ Dagstidningar	☐ Rysare

Berätta om du läser något annat: _____

7. Hur ofta läser du böcker i skolan?

- Nästan varje dag
- Några gånger i veckan
- Ett par gånger i månaden
- Nästan inte alls

8. Hemma läser jag böcker...

- Nästan varje dag
- Några gånger i veckan
- Ett par gånger i månaden
- Nästan inte alls

9. Hur ofta läser läraren högt för er i klassen?

- Nästan varje dag
- Några gånger i veckan
- Ett par gånger i månaden
- Nästan inte alls

10. Läser någon högt för dig hemma?

- Ofta
- Ibland
- Sällan
- Aldrig

11. Läser dina föräldrar böcker?

- Ofta
- Ibland
- Sällan
- Aldrig

12. Hur får du tag på böckerna du läser? Du får kryssa i flera alternativ.

☐ Skolbiblioteket	☐ Lånar av kompisar
☐ Huvudbiblioteket	☐ Köper
☐ Hemifrån	☐ Får böcker

Berätta om du får tag i böcker på annat sätt. _____

13. Vad tittar du efter när du väljer böcker? Du får kryssa i flera alternativ.

☐ Framsidan	☐ Hur stor texten är
☐ Hur många sidor boken har	☐ Om det finns mycket bilder
☐ Hur mycket text det är	☐ Läser texten på baksidan av boken.

Berätta om du väljer böcker på något annat sätt. _____

14. Vem ger dig tips om vilken bok du ska läsa?

15. Har du något mer som du vill berätta om din läsning utav böcker?

Tack för att du har tagit dig tid och besvarat våra frågor. Vi är mycket tacksamma för din hjälp.

Maria & Caroline

Intervjufrågor för lärarna

1. Hur länge har du arbetat som lärare?
2. Vad har du för inriktning på din lärarutbildning?
3. Hur viktigt anser du att det är att inkludera skönlitteratur i undervisningen gentemot andra ämnen.
4. Hur väcker du elevernas läsintresse och lust för skönlitteratur?
5. Hur arbetar du med skönlitteratur i din undervisning?
6. Vad är det som styr ditt arbetssätt i detta sammanhang?
7. Vad bör eleverna läsa?
8. Vem väljer vad som skall läsas?